

20. заседание

Четвъртък, 21 юлий 1927 година.

(Открито отъ подпредседателя д-ръ Б. Вазовъ, въ 16 ч., 10 м.)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: (Звъни). Отварямъ заседанието.

(Отъ заседанието сж отсъствуваха следните народни представители: Драгомиръ Апостоловъ, Христо Баевъ, Борисъ Бошковъ, Димитъръ Гайдаджиевъ, Хюсеинъ х. Галибовъ, Мехмедали Герай, д-ръ Цвѣтанъ Дяковъ, Димитъръ Ивановъ II, Василь Игнатовъ, Иванъ Колевъ, Михаилъ Маджаровъ, Христо Мановъ, Янаки Молловъ, Стойчо Мошановъ, Никола Мушановъ, д-ръ Борисъ Николовъ, Стоянъ Омарчевски, Вичо Петевъ, Иванъ Петровъ, Проданъ Поповъ, Христо Статевъ, Стефанъ Стефановъ, Иванъ Харизановъ, Иванъ Христовъ, Теню Янговъ.)

Председателството е разрешило 3-дневенъ отпускъ на народния представител г. Иванъ Харизановъ по болезнени причини.

Народниятъ представител г. Янаки Молловъ, който се е ползувалъ досега съ 30-дневенъ отпускъ, моли да му се разреши 10-дневенъ отпускъ по домашни причини. Ще питамъ Народното събрание. Които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

• Съобщавамъ, че е постъпило питане отъ народния представител г. д-ръ Владимиръ Руменовъ до г. министра на външните работи и на изповѣданията. Питането се отнася до това, че въ едно съчинение, издадено въ края на миналата 1926 г. отъ Обществото на народитѣ, подъ заглавие „L'Etablissement des Refugiés au Grece“, сж помѣстени сведения за Македония, които не сж истински и които сж отъ вреда за българския елементъ. Г. д-ръ Руменовъ пита г. министра:

1. Какво е направила България като членъ въ Обществото на народитѣ, за да се предотврати прокарването въ официални издания на Обществото на народитѣ политически тенденции, противни на договоритѣ, както и на задълженията на Обществото на народитѣ спрямо българското малцинство въ Гърция, а също и на установената истина за етнографията на Македония?

2. Мисли ли правителството да направи нѣкои постъпки по сжщия поводъ?

3. Има ли участие Смѣсената гръцко-българска комисия при съставянето на въпросната карта и какво е това участие?

Питането ще се съобщи на г. министра, за да отговори. Пристапваме къмъ дневния редъ.

Понеже нѣ можемъ да разгледаме първа точка отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за бюджета на разнитѣ фондове за 1927/1928 финансова година — ще пристапимъ къмъ втората точка отъ дневния редъ: първо четене законопроекта за бюджета на извънредните приходи и разходи на държавата за 1927/1928 финансова година — продължение разискванията.

Има думата народниятъ представител г. Илия Георговъ.

И. Георговъ (р): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! За да може да се разгледа обективно, безпристрастно бюджетътъ за извънредните приходи и разходи презъ 1927/1928 финансова година намъ ни трѣбватъ нѣкои критерии.

Най-напредъ ние ще трѣбва да разгледаме финансовото положение на държавата. То ще ни даде първия критерий, за да можемъ да се произнесемъ въ какъвъ размѣръ ще трѣбва да се приеме извънредния бюджетъ за разходитѣ и приходитѣ. Когато се говори за финансовото положение на държавата, ние имаме предъ видъ сключването на бюджетитѣ въ последните години; ние имаме предъ видъ, дали

тия бюджети сж били сключвани уравновесени или съ дефицити.

Азъ нѣма да се повръщамъ много назадъ, а ще имамъ предъ видъ само финансовото положение на държавата при двѣтъ правителства на Демократическия сговоръ.

Бюджетитѣ на правителствата на Демократическия сговоръ се сключваха съ твърде голѣми дефицити. Бюджетътъ за 1923/1924 г. се е сключилъ съ дефицитъ 314 милиона лева; бюджетътъ за 1924/1925 г. — съ 382 милиона лева дефицитъ; бюджетътъ за 1925/1926 г. — съ 550 милиона лева дефицитъ, а бюджетътъ 1926/1927 г. — съ много по-голямъ дефицитъ.

Първото правителство на Демократическия сговоръ твърдише, че двата бюджета за 1923/1924 и 1924/1925 г. сж били сключени безъ всѣкакъвъ дефицитъ. За да се твърди това, изпускаше се изъ видъ, че известни суми презъ тия две години е трѣбвало да се заплатятъ за частъ отъ разходитѣ по войната. Следующиятъ министъръ, обаче, каза, че и сумитѣ, които сж били отпуснати за разходитѣ по войната, трѣбва да влѣзатъ въ редовния бюджетъ, и тогава се явиха на сцената и за първата, и за втората година дефицити. Не е важно, че дефицитътъ се явява отъ това, какви разходи сж били заплатени по дадени бюджети, а е важно, какви послѣствия може да има сключването на бюджета съ дефицитъ. Дефицитътъ има това значение, че той първо, влияе върху финансовото положение на държавата и, второ — върху стопанското положение на страната. Дали дефицитътъ се е явилъ затова, защото е трѣбвало да се заплатятъ известни суми за частъ отъ разходитѣ по войната — това нѣма значение; има значение какво послѣствие ще има единъ дефицитъ отъ какъвто и да е произходъ. Друго, на което ви обръщамъ вниманието, е, че правителствата на Демократическия сговоръ сж събирали недобори въ по-голямъ размѣръ, отколкото сж плащали суми за частъ отъ разходитѣ презъ време на войната. Затова нѣмаме никакво основание да искаме да се изключатъ отъ смѣтката на бюджетитѣ презъ първите две години на министерството на Цанкова сумитѣ, които сж били дадени за войната. Тѣ, повтарямъ, сж били въ повече отъ достатъченъ размѣръ покрити отъ недоборитѣ.

Трѣбва да се подчертае, че всѣко правителство трѣбва да се стреми да сключва бюджета безъ дефицитъ и по фискални и по стопански съображения. По фискални съображения затова, защото, ако единъ бюджетъ се сключи съ дефицитъ, тогава или ще трѣбва да се взематъ срѣдствата за покриването на този дефицитъ отъ Народната банка, което би означавало срѣдствата на Народната банка въ голѣма частъ да се иззематъ за покриване на дефицита и тия срѣдства, употребени за покриване на дефицита, да не могатъ да се употребятъ за нуждитѣ на народното стопанство, или пъкъ ще трѣбва дефицитътъ да се остави откритъ и тогава се затруднява задачата на държавното съкровище.

Преди да вотираме последния законъ за Народната банка, нашитѣ дефицити въ по-големата частъ се покриваха отъ заеми, вземани отъ Народната банка. И по тоя начинъ, както казахъ, Народната банка даваше голѣми суми, които можеха да се използватъ, които трѣбваше да се използватъ за нуждитѣ на народното стопанство и, предимно, за нуждитѣ на земледѣлието и на занаятитѣ.

Следъ като се прокара въпросниятъ законъ, подиръ сключването на бѣжанския заемъ, Народната банка не можеше да отпуска вече суми за покриване на нашитѣ дефицити. Тя можеше да отпуска само суми за три месеца за нуждитѣ на правителството, и то въ ограниченъ размѣръ. Ние се намѣрихме при друго положение. При това

положение, понеже продължаваха нашите дефицити, както ви казах, тъй вече не можеше да се покриват, освен със редовните постъпления на бюджетите. Редовните постъпления по бюджетите тръбваше едновременно да се употребяват за редовните нужди на държавата и за покриване на дефицитите. Вследствие на това, държавното съкровище се намъри във голямо затруднение. Държавното съкровище, за да може да посрещне дефицитите, не можеше навреме да изплаща заплатите на чиновниците, а тъй също не можеше да изплаща и онова, което държавата дължеше на доставчиците и на предприемачите.

Във резултат на това, нашите пазари, които бяха навикнали на известни покупки, се намъриха във трудни условия. Понеже чиновниците, доставчиците и предприемачите не можяха да получат от държавата онова, което тръбваше да им се заплати навреме, пазарите се намъриха във затруднено положение, покупките не ставаха тъй, както са ставали преди това. Вследствие на това, че на пазарите чиновниците, доставчиците и предприемачите се явяваха по-късно, отколкото по-рано, се засили паричната криза.

Прочее, една от причините за нашата парична криза е тая, че въпреки покупки и продажби нямаше онова улеснение, което съществуваше по-рано.

Това е едно обстоятелство, на което аз ви обръщам вниманието най-напред.

Има друго едно, още по-важно, обстоятелство, а то е, че нашето производство, предимно земеделското, имаше за задача да доставява, със своя износ, средства за покриване на всички ония нужди, които се явяват било за нашия внос, било за да се изплащат задълженията на държавата за стари и нови заеми, както и за ония задължения, които ни се наложиха от мирните договори, а тъй също и за лихвите на ония чужди капитали, които бяха вложени у нас. Ние възложихме на нашето производство една непоносима задача.

Това ще ви се види ясно, ако ви представя операциите, които стават при износа и вноса у нас и навсякъде. Когато нашето земледелие пристъпва да изнася храни, търговците, които ги изнасят, както и кооперациите, са длъжни да дават камбиото, срещу тоя износ, на Народната банка, по силата на монопола, който има тя. За цял износ се внасят чуждите валути във Народната банка. Срещу това камбио, Народната банка отпуска банкноти, под покритието на камбиото, което получава. Когато става износът, когато Народната банка получи нужното камбио, срещу което тя отпуска банкноти, настъпва едно раздвижване във нашите тържища. И тогава се явява едно временно благосъстояние във страната, дължимо на нашето производство. Но едновременно с това, явяват се импортьори, които внасят стоки и които искат камбио от Народната банка. Импортьорите дават български банкноти и получават камбио, за заплащането на което излизат банкноти от нашите тържища и вследствие на това банкнотното обръщение във страната намалява.

След това, явява се правителството, иска камбио за външните нужди на държавата, камбио за поддържането на нашите легации, камбио за изплащането старите и новите дългове, произлизащи от мирните договори. Явяват се и банки за камбио пред Народната банка, за да изплащат и изнесат ония лихви на чуждите капитали, които работят във България. Явява се държавата, тъй също, да иска камбио за разни командировки на министри, на депутати и на разни други лица, които се изпращат във странство. Вследствие на това, понеже това камбио тръбва да се отпуска, особено след като се прокара последният закон за Народната банка, срещу банкноти, тогава нашето обръщение на банкноти във страната все повече и повече се намалява — намалява се, поради изтеглянето на банкноти из тържищата, за да се купи от Народната банка онова камбио, което се отпуска било за нужди, било за ненужни цели.

Присъствуваме пред една парична криза, която е резултат на това, че във страната, вследствие на големия внос и вследствие на големите разходи на държавата, се намалява циркулацията на банкнотите със ония суми, които се употребяват, за да се получи камбио от Народната банка за тия цели.

Една от големите причини, прочее за съществуващата парична криза, е тая, че ние днес нямаше онова количество банкноти, каквото бихме могли да имаме, ако бяхме по-малко разточителни.

Тъзи са двете причини за паричната криза, която съществува днес у нас. Не тръбва да се изпуска изпред-

вид, че паричната криза ще продължава дотогава, докогато не се увеличи народното производство, а понеже то е доста консервативно — докогато не се намалят разходите вътре въ страната и вън от страната, които се правят от правителството.

Ние говорим постоянно да дадем стимул на нашето народно производство. За тая цел е нужно, преди всичко, да има тук парични средства, които да повдигат покупателната сила на населението. А то може да се постигне само при едно спестяване на държавата, което да има за резултат намаляването на даждията. Това може да се постигне скоро, ако вследствие на намаляване на големите разходи вън от държавата във чужда валута ние запазим тук повече капитали, които да влизат във нашите банки и по този начин да намалят лихвата на заемите. Дотогава, докогато се върви във този разточителен път, не е мислимо да се постигне едно уравнивяване на бюджета и второ, не е мислимо да се намали процентът на лихвата, и трето, не е мислимо да се увеличи купувателната сила на населението.

Аз ще ви обърна сега внимание върху един тревожен момент във нашето народно стопанство. Този тревожен момент е, че по бюджета за 1926/27 г. постъпленията са много по-малки, отколкото са били предвиденията. През 1926/27 г. ние предвидяхме във редовния бюджет постъпления от пръките налози 860.000.000 л., а във съкровището са постъпили само 444.000.000 л. Какво означава това? Това означава, че населението е обеднело. Населението, като има пред вид глобите, които ще тръбва да плаща, ако не навреме заплати своите данъци, то би ги заплатило, ако имаше средства, ако неговите стопанства му позволяха да ги заплати; но понеже то не е във състояние да ги заплати, то се решава да плаща глоби. И това е едно доказателство, че населението е обеднело.

Друг един тревожен момент е, че се намалява даже сумата на постъпленията от косвените налози. Косвени налози за 1926/27 г. е било предвидено да постъпят във размер на 2.960.000.000 л., а са постъпили във размер на 2.534.000.000 л. Бившият министър на финансите на правителството на Демократическия съговор, призна, че намаляването на косвените налози се дължи, не само на големото намаляване на износните мита, а и на намаляването на вноса, този внос, който е необходим.

К. Манолов (зан): На консомацията.

И. Георгов (р): Значи, ние имаме тук налице, обедняване на страната и същевременно намаляване купувателната способност на българските граждани. Всичко това ще тръбва да се има пред вид, когато се преценява представеният бюджетопроект за извънредните приходи и разходи за 1927/1928 г.

След тия бележки ще пристъпя да разгледам самия бюджетопроект за извънредните разходи и приходи за 1927/1928 г.

Във мотивите на този законопроект се предвижда да се покрият евентуалните разходи от краткосрочни, или пък дългосрочни заеми, както и от икономии. Но понеже досега не е бил внесен никакъв законопроект за заеми, ще тръбва, значи, да имаме пред вид, че извънредният бюджет от 240.000.000 л. ще тръбва да се покрие от икономии по редовния бюджет за 1927/1928 г. Г. Семерджиев, председател на финансовата комисия, ни каза, че няма никаква опасност да се предполага, че този бюджет от 240.000.000 л. ще увеличи дефицита изобщо на редовния и извънредния бюджети, защото няма да се разходват никакви суми, без да са гарантирани приходите. Следователно, този бюджет ще зависи от това, дали постъпленията от редовния бюджет ще дадат възможност да се покрият тия 240.000.000 л. Аз приемам това, защото при липсата на заем не може друго, яче да се оперира. Но ние ще бъдем поставени при следните условия. Въз извънредния бюджет се предвиждат суми за постройка на пътища, за постройка главно на мостове, за довършване на железници, а същевременно се предвиждат големи суми за доизкарване на Народния театър, суми и за отчуждаване на места пак за Народния театър. Аз ви питам, ако постъпленията по редовния бюджет не могат да покрият, не могат да удовлетворят всичките искания на извънредния бюджет, тогава кои предприятия ще се предпочитат? Дали ще се предпочитат предприятията, които дават сила на производството, които помагат за производството, или пък ще

се предпочете доизкарването на Народния театър, който отговаря само на едни художествени интереси? Кои интереси ще предпочете правителството — дали ще предпочете стопанските интереси, или ще предпочете художествените интереси? Тоя е въпросът, пред който е поставено народното представителство. Азъ мисля, че се направи една голъма погрѣшка навремето, когато се появиха два проекта за възстановяване на театъра, че се предпочете по-люксовият проект. Единият проект бѣше да се възстанови театърътъ въ старото му положение, за която целъ бѣха достатъчни 30.000.000 л.; другият проект бѣше, да се разшири сцената, да се похарчатъ 130—140 милиона лева. Нашиятъ професоръ по народно стопанство, като министъръ-председателъ, предпочете проекта да се разшири Народниятъ театъръ, да се ангажиратъ 130.000.000 л. Той въ този случай се показва повече привързанъ къмъ художествените интереси, отколкото къмъ интересите на народното стопанство, които той бѣше длъженъ да защити като професоръ по народното стопанство. Последниятъ отъ тази погрѣшка сега виждаме. За Народния театъръ се искатъ 34.000.000 л., искатъ се още нѣколко милиона за отчуждаване на мѣста. И тогава питамъ се: ако постъпленията, както казахъ по-рано, не бѣдатъ достатъчни, тогава дали правителството ще предпочете да строи мостове и желѣзници, или пъкъ ще предпочете да удовлетвори художествените интереси, които, ще се съгласите съ мене, че колкото и да сѣ важни, тѣ на всѣки случай сѣ второстепенни предъ нуждите на народното стопанство. Азъ ви поставямъ предъ тази дилема, която ще трѣбва да се разреши отъ комисията.

Друго. Казахъ ви, че има голъмо значение за народното стопанство да не се прехосватъ пари на вънъ, за командировки и за други подобни цели. Тукъ виждамъ въ бюджета за извънредните приходи и разходи да се искатъ за превозни срѣдства 1.300.000 л. Какви сѣ тия превозни срѣдства, за които се иска тая сума? Казва се, че тая сума се иска за превозни срѣдства за бѣжанците, но се прибавя още едно „и пр.“ Ние знаемъ, че нашето правителство е похарчило и харчи твърде много за държавни автомобили. Преди изборите вестниците писаха, че единъ автомобилъ, твърде луксозенъ, е билъ купенъ отъ Министерството на финансите за около 800 хиляди лева, сума, която дворецътъ не е искалъ да даде, за да купи тоя автомобилъ. Това известие се опроверга смутелено. Споредъ моитъ сведения, този луксозенъ автомобилъ е купенъ отъ Министерството на финансите, макаръ че то има два автомобила на разположение. Трѣбва ли да се допускатъ изобщо такива луксозни пера въ извънредния бюджетъ?

Г. г. народни представители! Че нашиятъ народъ е обеднѣлъ, нѣма нужда отъ никакви доказателства. Достатъчно е само да пропѣтува човѣкъ изъ селата, за да се убеди, че нашите села не се благоустрояватъ, че нови къщи твърде малко се правятъ.

Г. Семерджиевъ (д. сг): Поне за строежъ въ селата не приказвайте. Отъ 4 години насамъ въ всички села има голѣмъ строежъ. Хората ангажираха много срѣдства за тази целъ въпрѣки голѣмата криза. Това е фактъ.

И. Георговъ (р): Не сте ходили по селата. Ако бѣхте ходили, нѣмаше да говорите това.

Г. Семерджиевъ (д. сг): Мнозина вложиха свои капитали, а мнозина взеха чужди капитали съ лихва само за да строятъ. И това е, може-би, една пакостъ.

И. Георговъ (р): Азъ мисля, че това нѣщо нѣма да го кажете предъ избирателите.

П. Анастасовъ (с. д): Въ София нѣма строежъ.

Г. Семерджиевъ (д. сг): Азъ говоря за селата.

П. Анастасовъ (с. д): И тамъ нѣма.

Г. Семерджиевъ (д. сг): Кога въ селата е имало повече строежъ отъ сега? Има мѣста за критика, но не по този въпросъ, за който приказва г. Георговъ.

Г. Драгневъ (з. в): Оставете го да се изкаже. Него ли намѣрихте да пресичате?

Г. Семерджиевъ (д. сг): Азъ само го коригирамъ. Моля извинение.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: (Звъни) Моля, г-да.

И. Георговъ (р): Г. г. народни представители! Ние искаме народната маса въ села и градове да я спечелимъ за едно управление на редъ и законностъ. Нека да дадемъ доказателства на тази маса, че ние се грижимъ за нейните интереси. Дайте доказателства, че Народното събрание, къмъ което сѣ обърнати очите на цѣлия народъ, нѣма да позволи никакви разпилявания въ бъдеще. Нека всички бѣдемъ загрижени, за да може нашиятъ бюджетъ действително да свършва уравновесенъ. Нека най-после да намалимъ до минимумъ разходите, които се правятъ вътрѣ въ страната и особено вънъ. Нека по този начинъ дадемъ възможностъ да се премахне паричната криза, а така също и да намалѣ лихвениятъ процентъ. Нека всички да си дадемъ дума, че ще направимъ най-героични икономии, за да можемъ да излѣземъ отъ тази парична криза, която измѣчва нашия народъ. (Ръкоплѣскания отъ нѣкои отъ дѣвицата)

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Понеже нѣма други записани, прекратявамъ разискванията.

Има думата г. министърътъ на финансите

Министъръ В. Молловъ: Г. г. народни представители! По представения извънреденъ бюджетпроектъ въ сѣщность нѣма особено голѣма материя за разискване, нито пъкъ по своя ограниченъ характеръ дава възможностъ да влизаме въ подробна оценка на всички ония финансови и стопански въпроси, които могатъ да бѣдатъ разисквани при разглеждането на редовния бюджетъ на държавата. Къмъ това трѣбва да прибавя, че само преди нѣколко месеца, презъ м. мартъ т. г., следъ много продължителни дебати, азъ имахъ възможностъ да направя както едно пълно изложение по финансовото и стопанско положение на държавата, така и да отговоря на критиките, които бѣха отправени къмъ днешното правителство по неговата бюджетна и икономическа политика. Затова би било неумѣстно сега, при тия разисквания, да засегна нашироко сжитите въпроси, както искаше да направя това единъ отъ ораторите, обаче не знамъ защо не се яви следъ дадения отидиъ да продължи речта си. Това, което сега азъ искамъ да направя, то е да кажа само въ едни къси сѣждения онова, което би трѣбвало да се каже като отговоръ на критиките, отправени отъ опозиционните оратори.

(Председателското мѣсто се заема отъ председателя)

Преди всичко, критиката, която се правеше по извънредния бюджетъ, представенъ отъ мене, засѣгаше въпроса, дали трѣбва да има извънреденъ бюджетъ, дали перата въ този извънреденъ бюджетъ могатъ да бѣдатъ оправдани отъ становището на закона и на финансовата практика. Трѣбва да кажа, че този въпросъ въ разните държави се поставя твърде различно. По начало една държава трѣбва да има извънреденъ бюджетъ, ако тя живѣе. Извънредниятъ бюджетъ, обаче, съдържа пера, които представляватъ отъ себе си изразходване на капиталъ. Даже въ нѣкои държави всичките разходи на капиталъ, следователно, за инвестиране, се намиратъ не въ редовния, а въ извънредния бюджетъ на държавата. Нѣкои ограничаватъ извънредния бюджетъ съ такива инвестирания, които иматъ производително назначение, които, следователно, ще върнатъ известни приходи на държавата, други съдържатъ и пера, които въобще сѣ имобилизирани, следователно, сѣ изразходване на капиталъ. Ако ние така бѣхме погледнали на въпроса, тогава всички наши извънредни бюджети не биха могли да бѣдатъ оправдани, освенъ въ онѣзи постове на бюджета, които засѣгатъ държавните желѣзници или държавните постройки, или нѣкакви други предприятия, извършването на които държавата поема върху себе си. Обаче нашиятъ бюджетъ се намира въ друго положение. Намира се въ друго положение, преди всичко поради последиците отъ войната и поради мажнотините, въ които се е намѣрила държавата да покрива своите разходи съ опредѣлени срѣдства, а, отъ друга страна, да опредѣля изведенъжъ разходите презъ годината, безъ огледъ на необходимостите, които настѣпватъ независимо отъ предвижданията и волята на правителството или на държавните учреждения въ течение на финансовата година. Къмъ това трѣбва да прибавя, че въобще държавниятъ бюджетъ у насъ сѣ раздѣлен на нѣколко разклонения и въ тия разклонения се помѣстватъ приходи, които лесно биха могли да бѣдатъ обгърнати отъ общия редовенъ бюджетъ, но които по из-

вестни съображения, поради времето когато бюджетите се внасят, не могат да бъдат поместени в редовния, а трябва да бъдат поместени в други бюджети. Ние най-добре бихме могли да направим тази критика по бюджета на фондовите, който има да се разглежда в скоро време от почитаемото Народно събрание. Във бюджета на фондовите, освен фондовите в чист смисъл на думата, безспорно, има фондове, които не са нищо друго, освен редовни приходи и редовни разходи, които, обаче, се слагат в един отделен бюджет на фондовите по съображения, че ние не можем да манипулираме така ясно и така леко само с един редовен бюджет, и по съображение още, че с фондове ние можем полека-лека да правим спестявания и да отговорим на известни нужди на държавата, които иначе не би могло да бъдат удовлетворени.

Колкото се отнася до извънредния бюджет, аз трябва да кажа за голямо очудване, че всичките г. г. оратори, които намираха възможност да го критикуват, не са имали, вижда се, желание — даже тези, които са го изработвали — да обърнат закона за бюджета, отчетността и предприятията. А чл. 22 от закона за бюджета, отчетността и предприятията казва: (Чете) „Извънбюджетни (свръхсметни) кредити“ — към които несъмнено се отнасят извънредните бюджети — „се разрешава за: а) разходи, за които разрешените по бюджета кредити се оказват недостатъчни; б) разходи, които не е могло да се предвидят при съставянето на бюджета и в) извънредни разходи“. Ако това е тъй — а така е било в миналото, така ще бъде още известно време — несъмнено е, че извънредният бюджет, покрай разходи на капитал, ще съдържа и разходи от друго естество, от друг характер, а именно разходи, които трябва да покриват недостигите в предвидения по редовния бюджет пера. И, следователно, представеният от мен законопроект за извънреден бюджет от това становище не подлежи на никаква критика.

Но, г. г. народни представители, аз има да кажа и нещо друго. Главните пера по този бюджет се отнасят до положения, които вече съществуват в извънредните бюджети. Преди малко се отправи критика, защо в този извънреден бюджет се предвижда кредит за дострояването на Народния театър. Критиката се отнасяше не до мен, тя се отнасяше до минало време, защото тогавашният министър-председател е позволил един по-голям разход за Народния театър. От чисто финансово, съкровищно становище въпросът може да бъде разрешаван така. Но ако се отнесем към въпроса технически, с оглед на възможните други икономии в бъдеще време, може-би той ще бъде разрешен друго-яче. И аз съм мислил по този въпрос, и сега намирам големи спънки в намиране средствата за дострояване на театъра. Обаче след една продължителна дискусия със строителя на този театър проф. Дюлфер, ниец, който участваше в първоначалния конкурс, започвам да се убеждавам, като-че-ли, че въпросът е правилно разрешен. Той поддържа, че при днешното положение на театралната техника, при опасностите от нов пожар, на какъвто би бил изложен театърът, ако би бил направен в същия вид, въ какъвто е бил по-рано, е по-предпочитателно сега да се инвестират повече средства, да се направи нещо, което да отговаря на модерните условия. Не е въпрос за изкуството; не е въпрос за изразходване на много големи суми. Върно е, че те са чувствителни и аз най-много усещам чувствителността им и най-много ограничавам възможните разходи, но така е разрешен въпросът и аз не мога да се връщам. Фактическото положение е такова: намирам едно здание покрито; намирам едно здание, което вътре е почти привършено и за което трябва само да се приспособи зрителната зала; намирам едно положение, че държавата дава за наем на театралните помещения годишно 2 1/2 милиона лева. Свободният театър, въ който сега се помещава държавният, вече е изплатен значително на неговите собственици от висок наем, който те получават. Кажете кое е разумното в този случай — да оставим театъра недовършен ли? Аз съмтам, че и почтеният представител на „масовата“ партия, както той претендираше, ще се съгласи с мен, че не би трябвало да оставяме театъра недовършен.

Агрономическият факултет и той е покрит. Той е може-би на място неудобно, може-би за него би трябвало да се избере друго място в сградата на София, може-би и извън София, въ провинцията — имаше и такава идея.

Но кажете какво да правя, когато за постройката на Агрономическия факултет се изискват не много средства, защото за неговата постройка са ангажирани и частни средства, такива на Рокфелеровата фондация, която ги дава под условие и държавата да даде известни пари? Трябва ли тогава да изхвърлим и това здание из числото на онзи, които трябва да бъдат довършени? Има доста здания, г. г. народни представители, които стоят в основите си, както това, което е в наше съседство, други са изкарани до поклите, други — малко по-нависоко. Вижте въ какво положение се намира постройката на някои отдели от Александровската болница, които са крайно необходими и които не могат да бъдат достроени, и вие ще се убедите, че държавата в този случай има един дълг да намъри средства да направи погрешното.

Повдигна се въпросът за отчуждаването на мѣстата. Но мѣстата са отчуждени и ние трябва занаяпред само да плащаме лихви. Ако е такава финансовата практика, да плащаме за дълги години лихви за нещо, което е по-рано извършено, отчуждено, оформено, аз не зная, нека това се препоръча на Народното събрание, но аз не мога да го препоръчам.

Г. г. народни представители! Освен тези пера, които съществуват само по извънредни бюджети — те са предвидени в извънредния, не в редовния — има и други разходи: разходи по военното ведомство, разходи за построяване на известни мостове, разходи за въздухоплаването, които не можах да бъдат предвидени навремето. Има и други разходи, които непременно трябва да бъдат покрити, за да се освободим от известни тежести, както е, примерно, въпросът за окончателната ликвидация на кооперация „Освобождение“, за да не плащаме на комисиите по ликвидацията дълги години суми за нейната работа, защото нейната работа ще продължи докато бъде окончателно привършена ликвидацията.

Всичко това показва, че въ дадения случай необходимостта е заставила правителството да внесе този бюджет-проект. Обаче веднага ще забележа, че сумите, които се предвиждат въ него, са съвършено малки, крайно оскъдни, те не отговарят дори на 1/4 част от онзи искания, които се предвиждаха от отделните ведомства. Вие знаете, г. г. народни представители, че само за пътища въ България са необходими не по-малко от 1 милиард лева. За дострояването на нашите железници са необходими също тъй грамадни средства — около 2 милиарда лева, както ми каза сега г. министърът на железниците, а необходими са и големи суми за поправянето и за набавянето на подвижен материал за съществуващите наши железници. Аз съм дължен да изтъкна туку, че нашите железници нямат достатъчно пътнишки вагони — те са въ едно плачевно положение. Там, където можем да направим нещо по-евтино, правим го, както стана през текущата година с купуването на изостаналите от войната австрийски вагони. Ние ги купихме за много скромна сума — 3 и половина милиона лева. Те са около 800 вагони, една част от които са повредени повече, но голяма част са повредени малко. Дължни сме да предвидим въ течение на годината един разход от около 23, може-би и повече, милиона лева, за поправката на тия вагони от наши работници въ наши вагонни фабрики. От това вие виждате, че нуждите са били крайно оскъдни. Аз представлявам един крайно скромнен бюджет. Че това е така, достатъчно е само да ви посоча извънредните бюджети от 1922 г. до 1926 г., общият кредит по които възлиза на 2.680.820.000 л. Г-да! Въ извънредния бюджет за 1922 г., подписан от управляващия Министерство на финансите министър на търговията, промишлеността и труда г. Александър Радолов, има сжичите пера, за които той казваше, че не трябвало да съществуват въ извънредните бюджети. Аз питам: тогава ли той е подписал нещо, което не е чело, или оттогава до сега не е прочел онова, което е подписал като министър? (Смѣхъ всрѣдъ сговориститѣ)

К. Кънчев (д. ср): Забравил е!

Г. Марков (з. в): Тогава имаше друг редовен бюджет.

Министър В. Моллов: Сжичият представител на така наречения Земледѣлски съюз употреби грамадна енергия да разбива отворени врата и да доказва, че извънредният бюджет не може да се покрие от вътрешен

заемъ, който фигурира въ този извънреден бюджетъ за 1922 г. и отъ неговитъ по-нататъшни перипетии. Ние вътрешен заемъ нѣма да правимъ. Никога навистелството не е имало намѣрение да прави вътрешен заемъ. Обаче отъ вътрешни заеми постѣпватъ известни суми, които се записватъ въ перото „извънредни приходи“ — и отъ оня заемъ, който тогава е билъ планиранъ, както и отъ други заеми, които може-би ще бѣдатъ направени. Следователно и тая формула съществува въ извънреднитъ бюджети отъ 1922 г. насамъ. Правилото е, че извънреднитъ бюджети трѣбва да се покриватъ отъ извънреднитъ приходи, когато такива съществуватъ. Мисля, че нашата държава може да има извънредни приходи въ формата на вътрешен заемъ или въ формата на външен заемъ. Въ всѣки случай, казвамъ, има остатъци отъ вътрешни заеми. Явява се въпросъ за външен заемъ. Не знаемъ какъ ще се развиятъ по-нататъкъ обстоятелствата и условията въ живота на нашата държава, обаче тая формула трѣбва да съществува.

Кое е тогава действителното перо, което ще покрие извънредния бюджетъ? Това сѣ икономитъ по редовния бюджетъ. Тогава единствената критика би могла да бѣде следната: защо вие, като имате редовни приходи, които разпредѣляте между редовния и извънредния бюджети и свърхсметни кредити, каквито имаше наскоро, каквито не е изключено да има и въ бъдеще, не впишете всички разходи въ редовния бюджетъ? Не можемъ да го направимъ по простата причина, че не можемъ да предвидимъ други приходи; имаме само редовнитъ приходи. Но когато се говори за разходи, трѣбва да се знае, че разходитъ на държавата зависятъ отъ първоначалнитъ предвиждания по редовния бюджетъ, но сѣ въ връзка и съ необходимости, които се пораждатъ по-сетне; следователно, има възможностъ за други манипулации въ този случай. Обаче източникътъ си остава все единъ и сѣщъ и задачата на министъра на финанситъ е да съгласи бюджетитъ по такъвъ начинъ, че въ редовния бюджетъ да влѣзатъ всички разходи на държавата. И отъ тукъ започна касандровитъ плачъ на оппозицията за положението на нашитъ бюджети. Отъ 1923 г. и до сега положението на нашитъ бюджети ежедневно се влошава, става неудържимо, катастрофално — както това изрично се каза отъ единъ-двама оратори. И азъ съмъ длъженъ веднага въ този случай да отбележа, че цифритъ, съ които се манипулираше, не бѣха цифри последователни, не бѣха цифри пълни, а бѣха цифри откъснени; сглобени надвѣнати; като-че-ли не за предъ Народно събрание и бюджетарна комисия, а за предъ нѣкое публично събрание въ Казанлъшката околия.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Още по-лошо говорѣше тамъ.

Министъръ В. Молловъ: Нашиятъ бюджетъ, се казва, възлиза на 15 милиарда лева! Защо? Имало 7 милиарда по редовния бюджетъ; къмъ тѣхъ трѣбвало да се прибавятъ тѣзи 230 милиона лева — това е малка цифра; трѣбвало да се прибавятъ още 2 милиарда и толкова по фондовѣтъ, а сѣщо и бюджетитъ на общинитъ и окръжията! Какъ можемъ така лекомислено да сблъскаме едни цифри съ други? Какви сѣ въ сѣщностъ приходнитъ пера по бюджета на фондовѣтъ и, следователно, на колко възлизатъ срѣдствата, които ежегодно се събиратъ отъ населението? При едно най-повърхностно преглеждане на фондовѣтъ, като изоставите на страна благотворителнитъ фондове, ще се убедите, че тѣ възлизатъ на не повече отъ 600 до 700 милиона лева. Никакви 2 милиарда! Въ тѣзи 2 милиарда влизатъ всичкитъ учителски заплати, фондътъ „Общински налози“, който съществува, фондовѣтъ, които сѣ на приходъ и на разходъ и въ редовния бюджетъ, следователно, цифри, които два пѣти се повтарятъ. Слагатъ се вътре и всичкитъ благотворителни фондове и всичкитъ лихви отъ фондовитъ капитали. И действително така се получава едно фалшиво впечатление. По този начинъ, ако започнемъ да манипулираме съ цифри, ще заприличае на панаирджийски фокусници, които могатъ да изкарватъ предъ народа всичко, каквото имъ се ще. Въ единъ случай ще додемъ до една цифра, която ще бѣде 1 милиардъ, въ другъ случай ще стигнемъ до 20 милиарда, а въ действителностъ никакво правилно заключение отъ никого не ще бѣде направено. Ще остане само горчивиятъ вкусъ на тая безобразна демагогия, която върлува въ нашата страна. (Ржкоплѣскания отъ стовориститъ)

Въ сѣщностъ, г-да, като оставимъ на страна локалитъ разходи, разходитъ на мѣстнитъ, на самоуправнителнитъ

тѣла — постояннитъ комисии и общинитъ — размитъ, на които раходи въ този моментъ азъ не мога въ точностъ да ви кажа, и се съсрѣдоточимъ само върху държавния бюджетъ, ще видимъ, че той тази година се свежда къмъ едни сравнително скромни размѣри. Азъ ви казахъ, че за общитъ разходи по фондовѣтъ не можемъ да пресметаме повече отъ 700 милиона лева. Ако прибавите тия 700 милиона лева къмъ действителнитъ приходи презъ 1926/27 г., вие нѣма да надминете цифрата 7 милиарда лева. Движимъ се, следователно, около една цифра, която горе-долу е константна. И на тази база вие по-нататъкъ можете да градите: 50 милиона по-малко, 50 милиона повече или 100 милиона по-малко, 100 милиона повече, но това не измѣнява общия характеръ на тая картина.

Предвижданията, които азъ имахъ за постѣпленията презъ 1926/27 г., въ кръгла цифра отиваха къмъ 7 милиарда лева. Постѣпленията, обаче, по бюджета за 1926/1927 г. не отговориха на тия очаквания. Постѣпленията презъ тази година сѣ сравнително по-малко: срещу предвиждания приходъ 6.924.000.000 л. ние имаме постѣпления 6.204.555.014 л., съ възможностъ къмъ последната сума да се отнесатъ още 50 до 90 милиона постѣпления, които дойдоха до 30 юний и които още не сѣ разхвърлени по отдѣлнитъ глави, за да мога да имамъ точното изчисление на действителнитъ постѣпления. Следователно, имаме едни намаление отъ 650 милиона лева, която сума евентуално ще се намали на кръглата цифра, да кажемъ, 600 милиона лева — безспорно, една цифра, доста крупна. Това е положението.

Азъ бихъ могълъ, г-да, да ви посоча намалението по отдѣлнитъ глави, за да се уверите, че по нѣкои пера има намаление, по нѣкои има увеличление.

Най-чувствително намаление имаме въ постѣпленията отъ косвенитъ данѣци, специално отъ митата. Така, въ постѣпленията отъ мита отъ вносни стоки и процентовъ сборъ, имаме намаление 70 милиона лева; отъ мита отъ износни стоки и процентовъ сборъ — 124 милиона; отъ 3% върху стойността на изнесенитъ стоки — 68 милиона; отъ магазинажъ, статистическо право и пр. — 22 милиона; отъ акцизъ върху спирта — 99 милиона лева; отъ акцизъ по § 15 — 11 милиона лева; отъ бандеролъ на тютюна — 84 милиона; отъ продажба на цигарени книжки — 19 милиона; отъ мита за издаване актове — 7.400.000; отъ такси за дирене и право за експлоатиране и отстъпване мини, кариери и пр. — 5.500.000 л.; отъ гербови марки — 34 милиона; отъ превозване пътници, стоки и пр. — 28.400.000 л.; отъ такси за телеграми и пр. — 17.000.000 л.; отъ такси за подадени и получени вътрешни и международни ценни и обикновени пратки, колети и пр. — 31.500.000 л.; отъ държавни гори — 9 милиона лева; отъ държавни мини — 13 милиона; отъ продажба на хининъ — 6.000.000 л.; отъ Военноинженерната работилница — 11.800.000 л.; отъ Дирекцията на трудовата повинностъ — 16.000.000 л.; по § 62 отъ общинитъ за заплати на учителитъ — 23.000.000 л., което е сравнително една нищожна сума; отъ надници на редовнитъ трудоваци — 23.500.000 л.; отъ разни непредвидени — 37.000.000 л.

Обаче имаме постѣпили въ повече отъ предвиденото отъ акцизъ върху материалитъ, отъ които се вари, ракия, 3.941.000 л. Ако сравните намаленията въ постѣпленията отъ спирта, ще забележите обстоятелството, че спиртнитъ фабриканти западатъ и че въ населението се въвежда единъ навикъ да си вари виненъ спиртъ отъ материали, отъ които по-рано си варѣше ракия. Имамъ постѣпили въ повече отъ предвиденото отъ акцизъ върху виното 19.478.000 л.; отъ патенти за право фабрикуване тютюни — 20.399.821 л.; отъ сѣдебни, канцеларски и други такси — 13.246.000 л.; отъ разни такси и берии — 18.673.000 л.; отъ глоби по данѣцитъ — 13.000.000 л.; отъ пощенски марки — 4.109.000 л.; отъ земеделѣскитъ училища — 4.612.000 л.; отъ земеделѣски произведения — 2.700.000 л.; отъ Българската народна банка — 10.123.000 л.; отъ продажба на закони, правилници и други — 4.249.000 л.; отъ разни — 2.877.672 л. По глава IX имаме постѣпили въ повече отъ предвиденото 3.992.000 л. По глава X имаме постѣпили 373.873.000 л. повече отъ предвиденото, което бѣше 60.000.000 л. Общо разходи по бюджета, гласуванъ, — като сметнемъ и свърхсметния кредитъ — възлага на 7.093.687.990 л. А действителниятъ разходъ по редовния бюджетъ е 5.908.500.568 л. Следователно, по редовния бюджетъ презъ течение на 1926/1927 финансова година сѣ направени по-малко разходи или икономии отъ 1.185.187.422 л.

К. Пастуховъ (с. д): Това не сж икономий.

Министъръ В. Молловъ: Икономии сж, г. Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): Защо тогава не ги впишете въ бюджета, за да ни бжде ясно, а не финансовиятъ министъръ да ни разправя сега това?

Председателътъ: Моля, спокойствие, г. Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): Щомъ може да се спестятъ 1 милиардъ лева, значи, може да се даде реаленъ бюджетъ.

Министъръ В. Молловъ: Миналия пътъ, когато се разискваше тукъ по бюджета, г. Пастуховъ искаше да каже: защо правителството не представи единъ бюджетъ отъ 5 милиарда лева?

К. Пастуховъ (с. д): 6 милиарда казахъ.

Министъръ В. Молловъ: Добре, 6 милиарда лева.

К. Пастуховъ (с. д): Щомъ можете да намалите бюджета съ 1 милиардъ лева, дайте ни го такъвъ.

Министъръ В. Молловъ: Мислите ли, че Народното събрание нѣма да го гласува? Ще го гласува.

К. Пастуховъ (с. д): За Народния театъръ предвидѣхте 100.000.000 л., а после ги намалихте на 40.000.000 л.

Председателътъ: Моля, г. Пастуховъ.

Министъръ В. Молловъ: Важното въ тоя случай е, че въ тоя разходенъ бюджетъ ние ще дойдемъ даже до по-малка цифра отъ тази, която вие искахте — 5.900.000.000 л. Това е по редовния бюджетъ.

Има разходи, които сж направени по другитѣ пера на нашия разклоненъ бюджетъ. Има направени разходи по свърхсметни кредити, които наскоро по всѣка вѣроятностъ ще бждатъ привършени.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Отъ войната.

Министъръ В. Молловъ: Отъ войната. Тѣ сж 310.947.272 л. И по извънредния бюджетъ за 1926/1927 г. — 310.775.035 л. Всичко — 621.722.308 л. Като прибавимъ къмъ редовния разходъ извънредния разходъ, получаваме общо разходъ на държавата 6.530.222.876 л. Може да има корекции въ единъ или въ другъ смисълъ — това не отричамъ — но тѣ ще бждатъ много малки. Следователно, срещу постѣпили приходи 6.295.550.054 л. имаме разходи 6.530.222.876 л. или единъ преразходъ, дефицитъ отъ 234.672.822 л. Както ви казахъ, при окончателната провѣрка може да станатъ нѣкой промѣни въ тѣзи цифри. За 1925/1926 финансова година по двата бюджета и по всичкитѣ свърхсметни кредити дефицитътъ възлиза общо на 744.227.276 л. Значи, като направимъ сравнение, дефицитътъ за 1926/1927 г. е по-малкъ съ 510.000.000 л. Ако, обаче, вземемъ предъ видъ и това, че приходътъ за 1925/1926 г. е съ 130.000.000 л. по-голямъ отъ прихода за 1926/1927 г., дефицитътъ за 1926/1927 г., следователно, въ сжщностъ ще бжде по-малкъ съ тази сума. Следователно, заключението не може да бжде друго, освенъ че при положението, въ което се намираше държавата и финансовото управление презъ течение на 1926/1927 г., усилията, които сж били направени, сж усилия, които сж последвани отъ единъ действително благоприятенъ резултатъ. Това означава, че ние сме въ лѣтя на намаляването на виртуалнитѣ дефицити, които презъ течение на тази година ще се намалятъ още повече, за да дойдемъ въ края на бюджетното упражнение до едно окончателно уравнивесиане на всички бюджети.

По редовния бюджетъ, както ви казахъ, има единъ крупенъ излишъкъ, който се дължи на една ежедневна деятелностъ — деятелностъ твърде тежка, твърде мъчна, крайно неприятна — за едно действително ограничение, за извършване на разходи. Ако тази деятелностъ не бѣ проявена, естествено, че резултатитѣ по този бюджетъ може-би нѣмаше да бждатъ такива, каквито ви ги излагамъ, а може-би щѣха да се усѣтятъ и по-тежко.

Г. г. народни представители! Азъ не бихъ желалъ да влизамъ въ разискването на въпроса, какви сж били бюджетнитѣ пера, приходитѣ и разходите за миналитѣ години. Но азъ съмъ длъженъ да изтъкна, че отъ 20 години

насамъ редовнитѣ бюджети представляватъ винаги единъ излишъкъ и най-големиятъ е въ 1926/1927 г. Когато ние внасяхме въ сметката всичкитѣ приходи на държавата, тогава за всичкитѣ тия години се получаваше определенъ дефицитъ. Азъ съмъ говорилъ по този въпросъ. Но азъ сжщевременно, като говорихъ, посочихъ ви причинитѣ на това положение, за да изтъкна необходимостта на известни разходи, които не могатъ да бждатъ махнати, известни разходи, които сж наложени по силата на обстоятелствата, отъ необходимоститѣ на държавния животъ. Мисля, че съмъ се обяснявалъ не еднократно по този въпросъ, за да влизамъ въ подробно обсъждане по него.

Азъ споменахъ преди малко нуждитѣ на държавата, сега ще спомена задълженията на държавата. Всичко това трѣбва да се посрѣща и България съ своитѣ собствени редовни приходи го е посрѣщала. Ами ние сме подновили голѣма частъ отъ инвентара на нашитѣ желѣзници — не подвижния, другия. Ами ние сме създали въ последно време голѣми постройки отъ крайно полезенъ характеръ — азъ не говоря за тия въ София, които може-би бодатъ очитѣ на нѣкого, но се касае за мостове, пѣтища и други съоръжения. Ами голѣмитѣ разходи презъ 1924/1925 г. и презъ 1925/1926 г. сж разходи за желѣзници. Извънреднитѣ бюджети сж ангажирани главно отъ разходи по желѣзницитѣ.

Азъ ще ви посоча сумитѣ, г-да. Въ извънредния бюджетъ презъ 1919/1920 г. сж предвидени 10.207.000 л. само за желѣзницитѣ; въ 1920/1921 г. — 20.153.000 л.; въ 1921/1922 г. — 443.000.000 л.; въ 1922/1923 г. — 125.000.000 л.; въ 1923/1924 г. — 229.000.000 л.; въ 1924/1925 г. — 520.000.000 л.; въ 1925/1926 г. — 561.000.000 л.; вие чухте и цифрата за миналата 1926/1927 г. — 310.000.000 л., следователно, едно намаление съ 200.000.000 л. Какъ мислите вие, че това сж хвърлени пари, че държавата не ги е употребила по единъ производителенъ начинъ? Естествено, никой не може да отрече ползата отъ тия разходи. А дефицититѣ произхождатъ отъ тѣхъ. Къмъ тия разходи трѣбва да се прибавятъ и други, които вървятъ къмъ свърхсметнитѣ кредити, които иматъ за целъ ликвидирането на разходите по войната, ликвидирането на известни разходи, които сж останали отъ минало време, а именно: отъ 1919/1920 г. — 342.000.000 л.; отъ 1920/1921 г. — 232.000.000 л.; отъ 1921/1922 г. — 386.000.000 л.; отъ 1922/1923 г. — 333.000.000 л.; отъ 1923/1924 г. — 296.000.000 л.; 1924/1925 г. — тази, върху която се спре и моятъ уважаемъ предшественикъ вчера, крайно благоприятна по приходи — представлява единъ разходъ по това перо отъ 1.966.000.000 л., не разходъ направенъ презъ тази година, а оформени презъ тази година разноси, които сж били сторени по-рано. Въ сжщностъ, това сж разноси по ликвидиране на реквизицията. Азъ съмъ длъженъ да отбележа, че въ 1924/1925 г. България оформи разносикитѣ по реквизицията съ налични срѣдства. Коя друга държава, победителка, победена или неутрална, е направила такива жертви? Всички сж покрили реквизиционитѣ разходи съ нѣкакви държавни бонове, облигации, краткосрочни и т. н. bons de défense nationale, каквито имаше въ Франция и които въ сжщностъ не сж били нищо друго, освенъ единъ вътрешенъ заемъ. Селското население е прибрало тия пари, защото реквизицитѣ сж направени главно въ селата. И когато днешотъ представителитѣ на това население тукъ, не отъ действителната негова срѣда, се отправятъ критики, забравя се, че българската държава е единствената, която е платила всички реквизиции съ налични срѣдства. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ) Отъ 1925/1926 г. имаме разходъ 295.000.000 л.; отъ 1926/1927 г. — 310.000.000 л. Тѣзи свърхсметни кредити сж къмъ своя край. Обаче разносикитѣ сж били оценявани, тѣ сж били наложени отъ необходимоститѣ на държавата и отъ тамъ произхожда това положение, което се явява предъ насъ. Ние имаме излишѣци, а въ края на крайщата съ тия необходими на държавата ние дохождаме до дефицити.

Г. г. народни представители! Азъ мога да ви дамъ и самитѣ таблици, ако ви интересуватъ.

Ако проследитѣ тия цифри и се спрете на отдѣлни пера, напр. върху постѣпленията, ще ми позволите сжщо така да не дохождамъ до онова заключение, което бѣше направено тукъ, споредъ мене, много прибрзано. Азъ ще ви посоча тази година, по сравнение съ миналата година, за да отговоря веднага на една теза, която се поддържаше вчера и която и на мене даде поводъ вчера и снощи да помисля по въпроситѣ. Трѣбва да кажа, че най-големитѣ грижи, най-големитѣ мисли по тия въпроси има финансо-

вият министър във днешно време, и не само у нас, а въ всички държави. Азъ и къмъ тѣхъ ще дойда следъ малко.

Отъ уважания г. Тодоровъ се повдигна и се постави много прецизно въпросътъ: нашата грижа занаяпредъ трѣбва да бѣде не за това, дали ще имаме извънреденъ бюджетъ, не за туй, какви дефицити е имало и какъ ще сглобимъ ние нашитѣ приходи, но какъ ще добиемъ приходитѣ, които сж необходими за редовнитѣ, а не за извънреднитѣ разходи на държавата. Неговата мисль бѣше, че положението отъ день на день се промѣня въ по-лоша смисль, следователно, загрижеността на правителството въ този случай трѣбва да бѣде, ако мога така да кажа, събудена. И той е напълно правъ. Така би трѣбвало да се сложи въпросътъ. Вѣрно е, че когато презъ 1924/1925 г. ние имаме извънредни приходи 405.000.000 л., а редовни приходи 6.858.000.000 л., следователно, всичко приходи 7.274.000.000 л., презъ 1925/1926 г. имаме приходи 6.363.000.000, нѣмаме почти никакви извънредни приходи, никакви приходи отъ свръхсметнитѣ кредити, а презъ 1926/1927 г. ангажираме цифрата 6.250.000.000 л., следователно, съ едно намаление приблизително отъ 100—130 милиона лева, по сравнение съ предшестващата година. Ако ние бихме съставили бюджета за финансовата 1927/1928 г. споредъ предписанията на финансовата наука, да следваме не цифритѣ на предшестващата година, но на по-предшестващата, следователно, на финансовата 1925/1926 г., очевидно е, че ние бихме се намѣрили въ положението действително да имаме въ предвижданията си единъ недостигъ. Тази грижа е насѣщна грижа на правителството; при съставянето бюджета за 1927/1928 г. това биде взето подъ внимание. Желанието бѣше да се предвидятъ калкото е възможно по-малко разходи, като се предполагаше, че реалниятъ, действителниятъ приходъ нѣма да бѣде повече отъ 6.400.000.000 л. Такива бѣха монитѣ предвиждания. Като се вземе предъ видъ, че по всѣки бюджетъ се правятъ известни икономии, не отъ 3%, а отъ повече, 7—10%, и като се вземе предъ видъ онова положение, въ което се намира днесъ финансовото управление, съ известенъ маршъ, съ известна възможность да прави икономии въ предвиденитѣ цифри, правителството допуща едно предвиждане отъ 6.900.000.000 л., както е вписано въ бюджета за 1927/1928 г., съ огледъ на икономитѣ, които ще се направятъ въ течението на бюджетното упражненіе, и съ огледъ, че нашитѣ администрации, навикнали на една система, която може-би да е добра система за запазване на зимовина, както прави всѣки добъръ домакинъ, но въ държавното стопанство е неумѣстна понѣкога, винаги си предвиждатъ едно парченце въ държавната пита, всѣки казва: толкова за освѣтление, толкова за отопление, толкова за такива разноси, толкова за канцеларски, толкова за туй, толкова за онуй, като-че-ли не-премѣнно тия пера трѣбва да бѣдатъ разходвани презъ сѣщата година. Има разходи, които сж наложителни; напр., наемитѣ не могатъ да бѣдатъ промѣнени. Евентуално тѣ се покачиха и оттамъ се дължеше покачването на разходния бюджетъ презъ 1926/1927 г. — единъ естественъ разходъ, който не можеше да бѣде отбѣгнатъ. Обаче административнитѣ предвиждания винаги това. Тѣ сж прави отъ тѣхно становище. Но когато дохожда произвеждането на разхода, когато се провѣри на самото мѣсто има ли или нѣма тѣзи материали, може ли да се доставятъ отъ друго мѣсто или не може да се доставятъ, дохожда се до резултатъ, че разходътъ може да бѣде направенъ и не въ тѣзи размѣри. Оттамъ се дължи икономията въ бюджета отъ единъ милиардъ и 100 и толкова милиона презъ 1926/1927 г. на разходи, които не сж направени — икономия, която ще продължи и въ 1927/1928 г. И, следователно, предвижданията въ този случай на правителството сж отговаряли на известни постѣпления; разходитѣ сж отговаряли на известни предвиждания и въ тѣхъ е било вземано въ съображение онова, което въ действителность нѣма да се изразходва. Поради това, макаръ че цифрата се явява по-голяма, въ действителность положението нѣма да бѣде таково.

Обаче, г. г. народни представители, азъ съмъ дълженъ да изтъкна предъ васъ единъ другъ фактъ, който би трѣбвало да бѣде взетъ подъ внимание при оценяването на тази тенденция, на която ние сме длъжни да обърнемъ внимание, по която ние сме длъжни да вземемъ всичкитѣ най-енергични мѣрки, но която въ течението на тѣзи нѣколко месеци отъ новото бюджетно упражненіе не върви по сѣщата редъ.

Азъ ще ви прочета цифритѣ, които имамъ за постѣпленията до края на юний т. г., за да се увѣрите, че въ този случай действително ние не бихме могли да се оплакваме.

По прѣки данѣци: отъ 1 априль 1926 г. до 1 юлий 1926 г. — 95.215.139 л.; отъ 1 априль 1927 г. до 30 юний 1927 г. — 123.901.394 л., следователно, съ крѣгло 28 милиона лева повече.

Косвени данѣци: постѣпления въ 1926 г. за сѣщото време — 630.942.803 л.; за 1927 г. — за сѣщото време — 635.553.511 л.

По такси и берии: миналата година отъ 1 априль до 1 юлий постѣпило 148.730.940 л., а сега — 147.696.567 л., следователно, едно малко намаление.

Глоби и конфискации: миналата година — 18.575.248 л., а сега — 16.864.531 л. Това за едно удовлетворение на ораторитѣ, които говорѣха, че глобитѣ сж станали нетърпими.

Приходи отъ желѣзницитѣ и пристанища — това перо е по-интересно. Въ 1926 г. имаме 249.732.389 л., а въ 1927 г. — 276.561.015 л.

Приходи отъ пошитѣ и телеграфитѣ: миналата година — 77.635.284 л., тая година — 77.346.387 л.

Приходи отъ държавни имоти, капитали и стопанства: миналата година — 82.156.741 л., тая година — 87.112.348 л.

Приходи отъ общинитѣ и окръжията за заплати на учителитѣ: миналата година — 84.284.833 л., тая година — 135.871.867 л.

Разни приходи: миналата година — 123.156.027 л., тая година — 83.292.063 л.; има, следователно, едно намаление на тия приходи, които ще бѣдатъ като недобори, които ще се събиратъ презъ тая година.

Общо: миналата година имаме приходи 1.567.740.296 л., а тая година — 1.614.757.034 л. Следователно, като сравнимъ приходитѣ презъ миналата година съ приходитѣ презъ тая година, ще видимъ, че, въпрѣки всичкитѣ критики, които се правятъ, въпрѣки всичкитѣ оплаквания, които тукъ се изслушватъ, ние нѣмаме едно таково намаление, което да има обезпокоителенъ характеръ, а напротивъ, имаме едно увеличение. Може-би това увеличение да се дължи на известни мѣроприятия, които сж взети отъ Министерството на финанситѣ по събиране на данѣцитѣ. Азъ мисля, че въ голѣма степенъ това се дължи на системата на доброволното събиране на допълнителния данѣкъ върху общия доходъ, върху доходитѣ отъ 100.000 л. нагоре — една малка поправка, която азъ направихъ, която бѣше критикувана тогава отъ голѣмия представител на финансовата наука тукъ г. Петко Стояновъ като нѣщо, което не било съобразно нито съ наука, нито съ правила и щѣло да даде отрицателни резултати. Резултатитѣ сж отлични, г-да, и тѣ сж началото да дойдемъ до една система на ясность въ облаганията, до една система на данѣчни книжки много по-ясни и до опредѣляне данѣцитѣ по таквъ начинъ, щото техническата работа на бирницитѣ да бѣде облекчена. Но това е единъ второстепененъ въпросъ. Важниятъ въпросъ е, че събирането на данѣцитѣ е напреднало.

Азъ съмъ дълженъ да изтъкна, че допълнителниятъ данѣкъ върху общия доходъ за 1926/1927 г. още не е даденъ за събиране. А вие знаете, че той застѣга не селското население, не бедното население, а предимно имотното градско население. Той не е събранъ поради туй, че системата на неговото опредѣляне, преди измѣнението на закона, което азъ направихъ, изискваше безъ друго, щото контролната комисија да се произнася по оплакванията и, додето контролната комисија не се произнесе, данѣкътѣ бѣше несъбираемъ — следъ това той ставаше събираемъ. За едно кратко време отъ м. мартъ м. г. досега, значи за една година, контролнитѣ комисији не сж могли да дадатъ окончателно опредѣление на данѣка. Неговото събиране е закъснѣло, но ще се събере въ течение на текущата година и то безъ такива голѣми затруднения, каквито представлява събирането на нѣкои други данѣци.

Г. г. народни представители! Азъ бихъ могълъ да ви посоча по пера известни приходи на държавния бюджетъ за 1927/1928 г., за да видите какъ върви събирането на данѣцитѣ, какъ то се измѣнява. За забелязване е, обаче, едно — че постѣпленията по прѣки данѣци вървятъ въ оня темпъ, въ който сж вървѣли и досега, може-би само военниятъ данѣкъ тая година ще бѣде събранъ въ повече, защото не е билъ събранъ въ течение на три години. Колкото се отнася до косвенитѣ данѣци, мита въ върху вноснитѣ стоки продължаватъ да постѣпватъ редовно. Това показва, че вносътъ не е отслабналъ чувствително. Обаче постѣпленията по износнитѣ мита сж отслабнали значително.

Когато тукъ се изтъкваше, че приходитѣ отъ косвенитѣ данѣци сж отслабнали, не се изтъкваше другото положение, че ние сме освободили отъ износни мита главно земедѣл-

ското население и, следователно, по тоя начин сме облекчили неговия данъчен товар. Вчера имаше прекъсване отъ представителя на Демократическата партия отъ Айто-ска околия, който, макаръ и състоятелен човѣкъ, се оплакваше, че плаща не знамъ колко си лева на декаръ земя, . . .

Министъръ Ц. Бобошевски: 19 л. на декаръ.

Министъръ В. Молловъ . . . 19 л. и се оплакваше, че на една коза данъкътъ му излизалъ по 50 л. Ама той не вземаше въ смѣтка, че ако биха останали износнитѣ мита, щѣше да плати много повече. Ами износнитѣ мита тежеха главно върху земеделското население. Ние ги намалихме съзнателно; ние ги намалихме съ целъ да подкрепимъ нашето родно производство — земеделско, индустриално, занаятчийско, . . .

Б. Ецовъ (д): Това е много върно.

Министъръ В. Молловъ: . . . за да можемъ да помогнемъ за износа на произведенията му и, следователно, по този начинъ да дадемъ възможностъ на населението да замогва повече. Защо се говори тогава, че данъчната тежестъ била увеличена? Не е увеличена, тя е намалена и е намалена именно въ тѣзи пера, които се посочватъ като пера болни на нашия бюджетъ.

Г. г. народни представители! Ще ми позволите да ви посоча единъ документъ за съотношението между прѣжитѣ и косвенитѣ данѣци другаде. Има държави, голѣми държави, въ които съотношението между прѣжитѣ и косвенитѣ данѣци е такова, каквото би трѣбвало да бѣде споредъ изискванията на финансовата наука. Напр., така е въ съединеното кралство Англия, кждето прѣжитѣ данѣци надвишаватъ косвенитѣ, кждето облагането на доходитѣ става съ една голѣма прецизностъ и кждето финансовиятъ министъръ може да манипулира съ едно малко увеличение или намаление на процента, за да намалява или увеличава приходитѣ по бюджета. Той и сега се бори за нѣкаква свръхтакса, която той налага, за да покрие дефицититѣ, които отъ последнитѣ три години съществуватъ и въ английския бюджетъ. Сжщо тѣй и Съединенитѣ щати се намиратъ въ това настлѣно положение да иматъ единъ излизашъкъ въ своя редовенъ бюджетъ отъ 835 милиона долари и да прибѣгватъ до едно системно намаление на данѣцитѣ. Автомобилитѣ, примѣрно да кажа, който е едно превозно срдѣство, което у насъ се счита за луксъ и употреблението му възбужда такива негодузания, тамъ е обложенъ съ 10 долара годишно! Ако вие изчислите нашитѣ данѣци, вносни мита и пр., вие ще дойдете до колосални цифри. Но тамъ положението е друго, тѣ сж събрали златото на цѣлия свѣтъ и може-би страдатъ сега по-скоро отъ претоварване на стомаха, отколкото отъ недомяждане, както страдатъ държавитѣ въ Европа. Въ държавитѣ въ Европа, като ги вземете подъ редъ, Германия, Австрия, Белгия — и България, разбира се, влиза въ това число — Дания, Испания, Франция, Гърция, Италия, Норвегия, пъкъ и нѣкои други, въ всичкитѣ, съотношението на прѣжитѣ данѣци къмъ косвенитѣ е приблизително 1 къмъ $2\frac{1}{2}$, къмъ 3, нѣкой пътъ 1 къмъ 4 — сжщото отношение, което имаме и у насъ. Когато за това съотношение на косвенитѣ данѣци къмъ прѣжитѣ данѣци се отправя такава жестока критика, когато се говори, че поради системата на косвенитѣ данѣци се заскжпявалъ значително животътъ, азъ съмъ длъженъ да кажа, че сравнително въ другитѣ държави, специално въ Англия, кждето косвенитѣ данѣци сж по-малко съ половина, отколкото прѣжитѣ, животътъ е може-би съ 250—300% по-сжщъ, отколкото у насъ. Отъ всичкитѣ държави, не само на Балканския полуостровъ, но и въ централна Европа, въ България животътъ е най-евтинъ.

И. Януловъ (с. д): Съ каква валута?

Министъръ В. Молловъ: И ако България още не е събрала масово чужденци, както бѣше ги събрала Австрия преди нѣколко години, Германия преди нѣколко години, то се дължи само на едно — че у насъ липсватъ най-елементарни понятия за комфортъ. И ако нѣкой чужденецъ би отишълъ въ така нареченитѣ наши . . .

Нѣкой отъ сговориститѣ: Курорти.

Министъръ В. Молловъ: Българската дума е лѣтовище, макаръ че тя се употребява повече за добитѣка, но сега модата е така. . . . лѣтовища, на първо мѣсто, отъ мухи, на второ мѣсто, отъ известни други насѣкоми (Смѣхъ) и, на трето мѣсто, поради липса на разни приспособления, не би стоялъ дълго. Азъ зная единъ чужденецъ, който е попадналъ въ български хотелъ, защото ималъ нужда и следъ нѣколко часа бързалъ да намѣри автомобилъ. — „Кжде отивате?“ — „Търся автомобилъ, за да отида на полето“ — както тѣ казватъ. При такъвъ комфортъ, при такива условия, ние никого нѣма да привлѣчемъ. Естествено е, следователно, че вие отъ това не можете да вадите нѣкакъвъ теркъ какво е посжщпването на живота. Той за насъ е сжщъ.

И. Януловъ (с. д): Да, така е.

Министъръ В. Молловъ: Моля Ви се, г. Януловъ, нѣма нужда отъ математика. (Смѣхъ) Другаде относително е посжщъ. И българинътъ, като отиде въ странство, веднага усѣща тая сжщпота и следъ непродължително време предпочита да се побере тукъ и да започне своя редовенъ животъ. И той пакъ си казва, че у насъ е все по-добре.

И. Януловъ (с. д): Ние говоримъ за българитѣ.

Министъръ В. Молловъ: И азъ не говоря за французитѣ.

И. Януловъ (с. д): Вашата математика е много обѣркана, г. министре.

Министъръ В. Молловъ: Косвенитѣ данѣци заскжпяватъ живота, но недейте забравя, г-да, че тѣ заскжпяватъ живота главно въ градоветѣ, не заскжпяватъ живота въ селата. И селото има голѣми нужди, и селото следъ войната усѣти културния подемъ, който се отбелязва въ всички слоеве на нашето население; и неговитѣ нужди нарастнаха — и за храна и за други потрѣби — но колкото се отнася за консомацията на портокали, на кафе и на нѣкои други артикули, на всичко онова, което фигурира въ косвенитѣ данѣци като разни мита и други бѣрии отъ вносни стоки, това се отнася почти само за градоветѣ. Може да се изключатъ само ракията и виното. Действително, употреблението имъ въ селата е по-голѣмо, но това е наше мѣстно производство и производителътъ винаги си има едно достатъчно запазено количество за лично употребление — законътъ му позволява това — безъ да плаща акцизъ. Всичко останало го носятъ въ градоветѣ. Въ градоветѣ животътъ заскжпява, особено въ София. Но ще отречете ли вие, ако бихме назначили една парламентарна комисия да проучи посещението на кинематографитѣ въ София, че тя не би дошла до заключение, че населението тукъ има известна охолностъ? Вземете голѣмитѣ пѣвци отъ чужбина, които идѣха въ Народната опера. Не бѣше ли Народниятъ театъръ винаги пълненъ и тогава, когато ценитѣ достигнаха голѣма цифра? И когато дойде пѣвецътъ отъ Виенската опера, азъ бѣхъ принуденъ да измѣня чрезъ едно постановление закона за акцизитѣ и да туря максимални цени.

И. Януловъ (с. д): 200 семейства сж, които посещаватъ тия концерти.

Министъръ В. Молловъ: Не само туй, ами София отъ кого се строи? Голѣмото разширение на София е отъ така нареченитѣ бездомници. Всѣки получава мѣсто, всѣки строи кжща. Азъ знамъ много почтени хора, добри мои приятели, които иматъ своята търговия въ провинциални градове, но всички до единъ се пренасятъ въ София, кои да учатъ децата си, кои защото животътъ тукъ е по-лекъ, кои защото имъ се вижда, че е по-приятно въ София, може-би климатическитѣ условия имъ харесватъ и т. н.

Ц. Табаковъ (зан): Когато сж на властъ.

Министъръ В. Молловъ: София расте по всички посоки. Тя достигна вече до Павлово, тя достигна до Враждебна, тя достигна задъ Надежда. Отъ Надежда на 2—3 км. има цѣлъ почти единъ градъ и то при тежки условия: нито улици, нито канализация, нито вода, но при все това градътъ расте натамъ.

Б. Ецовъ (д): Но все пакъ по-добре се живѣе въ София.

Министър В. Моллов: Ама, за да се живее по-добре и да се плаща по-голям данък, трябва да има и по-голям приход.

Б. Ецов (д): Въ София няма гайди, няма царвули.

Министър В. Моллов: Азъ искамъ да кажа, че има едно движение на нашето население към по-скъпите ценове, а това не посочва на едно обезпокоително състояние. Азъ няма да бъда, обаче, такъв оптимист да гледамъ всичко съ розови очила.

Г. Марков (з. в): Знаете ли колко полици има протестиращи?

Министър В. Моллов: И въ градовете и въ селата положението е доста тежко, но не е тамъ въпросътъ. Въпросътъ е само за едно съотношение и азъ за него говоря. И имайки предъ видъ това съотношение, азъ изтъкнахъ, че не бива предъ селското население да се прави демагогията, която и Вие, г. Гичевъ, сигурно сте правили предъ него, че селото е нещастно, че то е забито, че то не знае какво прави, че то се измъчва, че то всичко плаща, а въ градовете е лукс, разкош, и т. н., за да се създава оня контраст, който съществува, който, за голямо съжаление, още се експлоатира и който би трябвало да се забрави.

Сега, г-да, азъ ви посочихъ вървежа на приходите. Вие виждате, че при положението, въ което сме, ние не можемъ, ние не бива да надаваме той повикъ, който се нададе тукъ. Не бива да го надаваме заради разходите, които се преценяватъ крайно строго. Азъ ще ви кажа, че могатъ да се направятъ икономии и къде могатъ да се направятъ, но не бива да надаваме той краенъ повикъ по разходите, за да не ограничимъ окончателно развитието на нашата държава. Не бива да го надаваме по редъ съображения — къмъ които ще се върна по-сетне — които съображения трябва да бъдатъ изтъквани тукъ, повтаряни и незабравяни отъ никого. Азъ ви представихъ картината. И за да подчертая, че тя е върна, че нѣкои сѣждения, особено това на г. Януловъ, сѣ невѣрни, ще прочета онова, което посочва единъ документъ, сигурно и въ рѣцетъ на г. Януловъ е попадналъ. Той е отъ икономическата международна конференция — „Finances publiques exposé général“ — отъ месецъ май 1927 г., където се изучаватъ бюджетите на всички държави и където държавите се раздѣлятъ на нѣколко категории. Въ първата група държави влизатъ нѣкои отъ бившите *Etats belligérants*, воюващи държави; въ втората група влизатъ държавите, които сѣ създадени по договоритѣ за миръ и въ третата група влизатъ неутралните държави. Първата група държави, бюджетите на които се изучаватъ сравнително, обгръща държавите: Германия, Белгия, България, Франция, Гърция, Португалия и съединеното кралство Англия. Казва се така: „Всички отъ 1920 г. насамъ сѣ сполучили да уравнишатъ своите бюджети и да впишатъ кредити съ огледъ на амортизиране на дълговетѣ си. Всичките други се борѣха по онова време още съ бюджетни дефицити, които трябваше да бъдатъ покривани било чрезъ нѣкой много мѣчна кредитна операция, било чрезъ прибѣгване къмъ инфлация. На първо мѣсто съединеното кралство Англия е сполучило да уравни своя бюджетъ — няма защо да го чета — дефицитите се явяватъ въ крайните, въ последните години. Втората държава, която е сполучила да екилибрира своя бюджетъ, бѣше България, където може да се констатира за всѣко едно отъ бюджетните упражнения отъ 1922/1923 до 1924/1925 финансови години излишѣци, които сѣ служили за покриване на извънредни разходи. Въ всѣки случай бюджетътъ за 1925/1926 г. посочва единъ дефицитъ, който е билъ резултатъ на събирането на известни закѣснѣли плащания. България е била първата държава, която е уредила размѣра на своите репарации, дължими отъ нея, размѣръ, който е билъ опредѣленъ чрезъ една спогодба, подписана въ София презъ 1922 г. отъ покойния Стамболийски“.

И. Януловъ (с. д): Върху това няма съмнение.

Министър В. Моллов: Азъ ви казвамъ точно какво пише. — „Благодарение помощта на Обществото на народите, България е получила единъ бѣжански заемъ“.

Азъ ви казахъ самитѣ цифри. За мене не е важно дали тѣ се повтарятъ. Важно е друго — че усилието на България е оценено, и то отъ хора, които сѣдятъ по-обективно, отколкото самитѣ насъ. (Ржкоплѣскания отъ сговористите)

И. Януловъ (с. д): Дай Боже да бѣде така!

Министър В. Моллов: Сега, г. г. народни представители, ще ми позволите да мина на единъ другъ въпросъ — на въпроса за така наречените отъ нѣкои — „така наречените!“ — икономии. Всички, които насочваха своите критики къмъ бюджета и къмъ финансовото положение на държавата, започваха отдалече. Тѣ посочваха частични причини, посочваха разни обстоятелства, въ повечето случаи свършено откъслечни, за да дойдатъ до единъ произволни заключения и въ края на крайщата всички тѣзи опозиционни лѣкари не ми дадоха нито една рецепта, която да мога да пратя въ нѣкоя аптека за изпълнение. Рецептата си остава пакъ тази, която е измислилъ Демократическиятъ съговоръ — собствено не е имало нужда да я измисля — да си наложимъ да спимъ споредъ чергата, т. е. да се стремимъ да уравнисимъ бюджета, да правимъ надлежните икономии. Тѣзи икономии азъ ви казахъ въ каква смисълъ съмъ ги правилъ презъ 1925/1926 финансова година. Азъ ги правя и презъ течението на тази финансова година и по-леко ще се боря за тѣхното постигане. Има известни затруднения, има големи мъчнотии — това е неоспоримо — но то е преди всичко поради това, че общото чувство на нашия народъ въ този случай като че ли не съответствува на държавната необходимостъ. Общото чувство, особено следъ войната — днесъ то постепенно се измѣнява — бѣше, че се живѣе по-леко при инфлацията, която правѣше живота по-евтинъ, но правѣше нашите пари почти нищо. Инфлацията вървѣше системно, тя даваше монетни знаци въ рѣцетъ на всѣки и всѣки единъ тогава казваше, особено подъ настроението, че е останалъ живъ и здравъ следъ изпитанията на войната: „Да става каквото ще; каквото изчукамъ, това ще изпукамъ; каквото спечеля презъ деня, ще го похарча вечерята“. Сега вече това време е минало. Сега вече имаме духъ на спестовностъ. Сега ние сме въ положението на онзи, който е прекаралъ една вечер на гуляй или, както на нѣмски казватъ, *aschermitwoch*. Сега вече започнахме да мислимъ, че трябва да правимъ икономии, връщаме се къмъ редовните методи на нашето стопанство, на нашия домашенъ бюджетъ. Държавниятъ бюджетъ е свързанъ съ домашния. И не може да бѣде друго-яче, колкото и тѣзи връзки да не сѣ научно установени и статистически доказани. Ние се връщаме къмъ нормализиране. При това, г-да — азъ съмъ го казвалъ и другъ пътъ — културните нужди на населението сѣ порастнали. И това порастане на културните нужди води по необходимостъ къмъ разходи. Не може вече въ България да нямаме пътища, не може тѣ да не бъдатъ по-добри, по-широки; не може да нямаме мостове, желѣзници и т. н. Движението у насъ, колкото и да е закѣснѣло нашето общество въ това отношение, върви въ посоката на западноевропейското. Въ София още виждаме файтонджии, но следъ 1—2 години и тѣ ще изчезнатъ, както сѣ изчезнали другде. Презъ време на изборите мене ми направи впечатление, когато на една северобългарска гара видѣхъ автомобили „Фордъ“. Запитахъ: за кого сѣ тѣзи автомобили? Отговориха ми, че били за нѣкои състоятелни селяни отъ околните села.

Д. Гичевъ (з. в): Тѣ сѣ за превозъ на пътници.

Министър В. Моллов: Това е фактъ. Това сѣ, безспорно, единици, но следъ време ще се увеличатъ, защото не можемъ да останемъ назадъ въ това отношение, не можемъ да не се движимъ по пътя на прогреса. Навсѣкжде искатъ по-хигиенични училища. Държавата е дала сума пари за училища, които пари не се връщатъ. И да ви съобща ли цифри? Ами отъ пенсионния фондъ не сѣ ли взети 200.000.000 л., отъ които нищо не е върнато? Ами кредитите, отпуснати отъ Народната банка, отъ Земледѣлската банка, отъ Кооперативната банка не сѣ ли отишли значително сѣщо така за такива сгради? За 7.000.000.000 л. имаме построени сгради въ нашата страна въ течение на последните 3—4 години, а ние се чудимъ и продължаваме да говоримъ, че нещастните командировки — този какъ да кажа любимъ предметъ на масовата партия на г. Георговъ (Смѣхъ всрѣдъ сговористите) — били изтеглили паричните срѣдства на нашия пазаръ!

Х. Баралиевъ (с. д): И в. „Миръ“ го писа.

Министър В. Моллов: Може ли сериозно да се говори подобно нѣщо? Ако тѣ сѣ да кажемъ 10.000.000 л. — сега сѣ сравнително много съкратени, азъ ще дойда до този

въпрос — вие съ това никакъ нѣма да повлияете върху паричното обращение. Но тия сгради за милиарди, безспорно, инвестиратъ нашитѣ оборотни парични срѣдства. Но това е необходимостъ.

Има и редъ други необходимости. Вземете електрическото освѣтление. Че къде не отива то? Ами, че то е отишло по селата — и, добре е, че отива. Ами ние ще трѣбва сега да направимъ водопроводи за селата. И това се критикуваше тукъ, защото се увеличавалъ бюджетътъ, защото въ бюджета щѣли да се впишатъ нови пера, защото щѣли да се разходватъ тия пера въ продължение на 20 години и т. н.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Въ 5 години.

Министъръ В. Молловъ: Въ 5 години. — Може ли да се говори противъ една насѣщна хигиенична, здравословна нужда на нашето население по такъвъ лекомисленъ начинъ?

Говорѣше се и противъ довършването на държавнитѣ сгради. Добре, да не ги довършимъ, г-да! Азъ казахъ, че то с'ава по финансови съображения. Най-сетне ние трѣбва да се отървемъ отъ наемитѣ, които държавата плаща; трѣбва държавата да има свои сгради. Азъ не съмъ голѣмъ оптимистъ, че ще съблазнимъ чуждия капиталъ да дойде да довърши нашитѣ държавни сгради. Може-би да дойде, може-би да бжде заинтересованъ; защо да не изпита това срѣдство?

Азъ нѣма да продължавамъ, г-да. Културното движение на населението е забележително. То е забележително и въ другъ смисълъ, който излиза отъ орбитата на моитѣ сжждения. Преди четири години единъ чужденецъ ми казваше: „Вашето население ми прави впечатление такова, каквото е описано отъ Каницъ въ 70-тѣ години. То е останало сжщото, то нѣма интересъ къмъ своя трудъ, то нѣма интересъ къмъ своето поле и върви, по една традиция, следъ ралото, не прибѣгва къмъ нови срѣдства“. Днесъ сжщиятъ чужденецъ ми казва: „Населението се е промѣнило“. А той е непрекъснато между населението по простата причина, че неговото занятие му дава възможностъ почти непрекъснато да бжде по ловъ.

Д. Гичевъ (з. в): Добре, че отъ чужденцитѣ се учите какъвъ е българскиятъ селянинъ.

Министъръ В. Молловъ: А, отъ Васъ ще науча нѣщо, отъ г. Гичевъ, отъ Пазарджикъ, и отъ неговата анархия! (Смѣхъ всрѣдъ сговориститѣ) За мене е важна констатацията. Азъ зная нашия селянинъ и не отъ чужденци се уча какъвъ е той. За мене е важна констатацията на единъ човѣкъ, чуждъ на нашитѣ ежби, на нашитѣ борби, на нашитѣ зависти и умрази. Той казва, че днесъ нашиятъ селянинъ гледа вече съ по-културно око къмъ своята собствена сжжба: мисли за подобрене на своето стопанство, мисли за семена, и за всичко. И ние даваме тамъ срѣдства. Тѣзи срѣдства ние ще ги намѣримъ — ще ги намѣримъ съ мѣка и ще ги дадемъ. Ние търсимъ да орѣзваме тамъ, кждето трѣбва да бжде орѣзано, кждето трѣбва да направимъ икономии и ще направимъ онова, което е необходимо за повдигането на нашето земледѣлие и за културнитѣ нужди на нашето население.

Ако всичко това е така, тогава, г-да, защо сж тия крайни критики? Нека съвършено приятелски, другарски, като българи, да обяснимъ тия въпроси, да имъ намѣримъ цѣра, да имъ намѣримъ разумното разрешение, а не да рѣжемъ, както се падне и гдето се падне. България го е търсила и съ свои собствени срѣдства тя е направила всичко, каквото може. Тя ѣ дала 3½ милиарда лева за чужди платежи, наложени по договора за миръ — толкова е разходътъ за последнитѣ години. Тя е разходвала грамадни суми за постройки. Азъ нѣмамъ общитѣ цифри да ви кажа колко е разходвано за земледѣлието, но бюджетътъ на Министерството на земледѣлието е станалъ вече отъ 170.000.000 л. близо 400.000.000 л., ако не и повече. Какво е разходвала държавата за желѣзници, азъ ви посочихъ — близо 1 милиардъ лева. Какво се разходва за пжтища и мостове — вземете програмата на това министерство отъ 1923/1924 г. и ще видите. Ами това сж все належащи нужди, които ние удовлетворяваме съ наши собствени срѣдства.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Подобри и положението на чиновницитѣ.

Министъръ В. Молловъ: Ние сжщо така подобрехме и тѣхното положение чувствително — азъ ще дойда до възможнитѣ икономии въ този случай.

Казвамъ: всички тѣзи нужди ние не бива да ги изоставяме, не бива да ги забравяме. Усилията, следователно, не

можемъ да не ги направимъ. Като правимъ тѣзи усилия, естествено е, че ние сме длъжни да правимъ и икономии. Азъ ви казахъ: това срѣдство ние го прилагаме съ най-голѣма енергия, съ най-голѣма строгостъ, особено съ методата, която азъ приспособихъ на така нареченитѣ месечни постжпления и месечни допушения на разходитѣ по отдѣлнитѣ министерства. Всички разходи предварително строго се преценяватъ и се допушатъ онѣзи отъ тѣхъ, които е необходимо да бждатъ направени.

Но при все туй, желанието за изразходване на известни суми е твърде голѣмо и чувството въ нашия народъ е, че трѣбва да бждатъ правени още разходи. Когато съкращавамъ, азъ винаги имамъ известни искания отъ отдѣлни градове и села, било за училище, било за гимназия, било за туй, за онуй. Тукъ се говорѣше, че бюджетътъ е нарасълъ много и че той поема — това бѣха изчисленията на г. Янулова — почти половината отъ националния приходъ. Но, г. Януловъ, кажете ми една държава въ цѣлия свѣтъ, кждето до голѣма степенъ, ако не изключително, всичкитѣ културни разходи да сж легнали върху бюджета на държавата. Ами държавата за какво не дава?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Нашата държава.

Министъръ В. Молловъ: Да, нашата държава. Ами всичко у насъ е строено съ срѣдства, събирани отъ държавата, съ помощи, давани отъ държавата. Ами сумитѣ, които се даватъ за Народно събрание, за отдѣлни министерства, ами сумитѣ, които се даватъ другаде, сж все суми, които се събиратъ по принудителенъ начинъ. Кажете ми, къде е частната инициатива?

Кжде е тази свобода, това невмѣшателство, за което тукъ говори единъ отъ ораторитѣ на Демократическата партия? Споредъ него голѣмиятъ проблемъ следъ войната билъ: борба между два принципа: принципътъ на свободата, на невмѣшателството на държавата, и принципътъ на вмѣшателството на държавата. И понеже следъ войната у насъ било тръгнало по свобода и невмѣшателство, затуй ние сме се намѣрили въ тежко положение. Следователно, излиза, че свободата се изразява въ Дирекцията за стопански грижи и обществена предвидливостъ, изразява се въ всичкитѣ тия забележителни начинания следъ войната, особено въ Консорциума, който действително обърка нашето народно стопанство. Вмѣшателство кога не е имало? Имаше вмѣшателство много повече отколкото трѣбва, и отъ кждето трѣбва.

Азъ нѣма да препорѣчамъ американската система — това е далечъ отъ менъ. Ние сме вървѣли въ другъ пжтъ. Такава борба между принципа на *laissez faire laissez passer* и принципа на етатизма, или на държавния социализъмъ, да го кажа, каквато е имало другаде, у насъ въ сжщностъ не е сжществувала. Ние като-че-ли всички сме били съгласни — ако щете, това може би се дължи на слабостта на нашитѣ производителни класи — че държавата трѣбва да се намѣсва въ много области. Тя се намѣси и въ регулирането на наемитѣ, и въ отчужденията на сгради, и въ частната селска собственостъ. Дирекцията за трудовитѣ земледѣлски стопанства не е ли резултатъ на тая намѣса на държавата? Държавата у насъ се намѣсваше навсѣкжде. Нѣкжде нейната намѣса бѣше много разумна.

Б. Ецовъ (д): Спекулантитѣ само не бидоха респектирани.

Министъръ В. Молловъ: Нѣмате ли Вие въ Айтосъ нѣкое здание отчуждено и после повърнато?

Б. Ецовъ (д): Имамъ. (Смѣхъ всрѣдъ сговориститѣ)

Министъръ В. Молловъ: Поне Вие трѣбва да бждете доволень. — Всичката тая работа се вършеше отъ господата, които преди 9 юний бѣха на тази маса (Сочи министерската маса), които сж забравили миналото и задъ които стояха други, които, безъ да поематъ отговорностъ, държаха голѣмото духало на тѣхното така наречено обществено мнение, раздухваха всичкитѣ тия закони и дойдоха най-последо поразията на чл. 4, който действително остана единъ печалень споменъ въ нашата парламентарна, законодателна и каквато и да е политическа история. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Той внесе едно успокоение въ духоветѣ.

Министъръ В. Молловъ: А, несъмнено, голѣмо успокоение! Азъ искахъ да възразя на оратора отъ опозицията:

как след войната не е имало външателство! Та тъкмо външателство имаше. Та тъкмо тръбваше да извадим държавата от това външателство там, гдето то не тръбваше да се извършва.

А. Стояновъ (раб): Тръбваше да се бръкне въ дълбоки джобове на домопритежателитъ.

Министъръ В. Молловъ: Вие още ли сте тукъ, г. Стояновъ? Азъ мислехъ, че сте въ Виена.

А. Стояновъ (раб): Защо?

Министъръ В. Молловъ: Ами тамъ има революция. (Общ смѣхъ и ржкоплъскания отъ сговориститъ).

Следователно, не можемъ съ това да обясняваме нѣкакви промѣни въ нашето стопанство; нито можемъ да ги обясняваме и съ онзи случай на износъ на наше злато. Г-да! Азъ говорихъ по този въпросъ. На времето това може-би е било необходимо. Тогава Народното събрание го е оценявало; може-би е било нужно; може-би не е било нужно. За мене е по-важенъ другиятъ фактъ — инфлацията, която дойде вследствие на това, че бѣха обезценени нашитъ авоари въ странство. Тамъ бѣше страшното. Тая инфлация продължи до 1922 г., когато по искане на Международната комисия въ София се прокара въ Народното събрание законъ, който тури край на тази инфлация. Тамъ е причината. Какво ще търсимъ нѣкъде другаде причинитъ за липсата на парични срѣдства, или да ги намираме въ туй, че нашиятъ левъ е обезцененъ. Причинитъ сж по-сложни. Азъ за общитъ причини нѣма да говоря. Има специфични причини. Но ако се казва, че не се внимава, че не се следи, че не се мисли, че не се върши онова, което е необходимо за народното стопанство — съжалявамъ, че не можахъ да чуя онова, което ораторътъ искаше да каже, понеже той самъ доброволно прекъсна речта си.

А. Стояновъ (раб): Нарочно го прекъснаха.

Министъръ В. Молловъ: А-а-а!

А. Стояновъ (раб): Председателстващиятъ нарочно даде половина часъ отиди. Той му устрои този капанъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Защо говорите такива неразумни работи. (Смѣхъ всрѣдъ сговориститъ).

А. Стояновъ (раб): Така сѣше.

Министъръ В. Молловъ: Г. г. народни представители! Ще дойдатъ общитъ дебати по бюджета и той ще има случай да се изкаже. Азъ знамъ, че той приказва навсѣкжде — и по трамваи и по тренове, навсѣкжде. Азъ знамъ какво е говорилъ и въ Сливенъ. Но всичко това е откъслечно.

Б. Ецовъ (д): Въ всѣки случай говорилъ е отъ добро желание, не отъ злоба.

Министъръ В. Молловъ: Моля Ви се, ние всѣкога приемаме добритъ желания, ...

Б. Ецовъ (д): Въ лоши намѣрения не можете да го обвините.

Министъръ В. Молловъ: ... защото злобата по-скоро се отнасяше до единъ отъ вашитъ шефове — до г. Мушанова, а не до насъ.

Б. Ецовъ (д): У насъ нѣма злоба.

Министъръ В. Молловъ: Искамъ да кажа, че това сж все откъслечни мѣроприятия. Въ тия мѣроприятия по народното стопанство трѣбва да има известни предпоставки. Не можемъ отъ откъслечни причини да вадимъ нѣкакви други заключения. Както напр. преди малко г. Георговъ намѣри като една причина за паричната криза липсата на пари — на хартия, на банкноти на пазара. Следователно, причината за кризата е липсата на пари; а по-нататъкъ ще направимъ заключение: паричната криза води къмъ липсата на пари, а липсата на пари води къмъ парична криза! (Смѣхъ всрѣдъ сговориститъ) Ако може така да се говори и съ подобни разсъждения да се прави критика, да я правимъ, ако щете. Но това е една играчка, която може да се позволи въ петия или шестия класъ на гимназитъ, кждето се правятъ първоначални упражнения по логика. (Смѣхъ всрѣдъ сговориститъ) Казвамъ, трѣбва да има известни

предпоставки. Първата предпоставка е довѣрието, което трѣбва да бѣде създадено въ чуждитъ финансови срѣди къмъ България.

Каза се: „Когато стана пробивътъ на Добро-поле, българскитъ пари не паднаха“. Защо не паднаха? Защото авоаритъ на Българската народна банка не бѣха паднали! Защото тогава бѣше сключено примирие, което после не се спази. А когато дойде Радомиръ съ всички печални събития, тогава всичко започна да пада. Когато се опропасти германската марка, падането стана, както се каза, катастрофално, но пакъ не дойде до австрийското и унгарското.

Казвамъ, трѣбва да се създаде довѣрие. А какъ се създава довѣрие? То се създава отъ вътрешната политика на държавата, отъ спокойствието въ тая държава, отъ съзнанието на населението, което се предава на своитъ редовни, нормални занятия, отъ съзнанието на политическитъ фактори за необходимостта отъ посвещаване на тия занятия, на изпълнение на законитъ, на изпълнение на всичко онова, което е въ основата на реда въ тая държава. Кое унищожаваше довѣрието? Ами експериментитъ на миналото, ами опититъ отъ 9 юний за разни възстания и бунтове — какво е това? Ами това нещастно разбойничество и това нещастно население, което му даваше прибѣжище, какво е то? То е признакъ на една болна психология. Тя не е тукъ (Сочи сговориститъ), тя е тамъ. (Сочи лѣвицата. Ржкоплъскания отъ сговориститъ)

Г. Марковъ (з. в): Ще поспоримъ по тоя въпросъ.

Министъръ В. Молловъ: Държавата полага усилия да тури въ редъ и своето стопанство, и своитъ финанси, и своето законодателство, за да бѣде една правова държава. Отъ четири години насамъ ние вършимъ съ успѣхъ тая политика. Довѣрието къмъ насъ се възстановява. Доказателство — бѣжанския заемъ. Довѣрието се възстановява вследствие мѣроприятията на правителството. Доказателство — тоя документъ отъ Обществото на народитъ. Азъ само затуй го цитирахъ.

Но има и други предпоставки, които сж по-скоро отъ техническо естество — предпоставки за известни административни мѣроприятия, предпоставки на известна политика, която ние следваме, за да докажемъ, че въ страната действително има тая психология за възстановяване на държавата, на обществото, което иска да се съзвеме, да се възобнови. А това какъ става? То става главно на икономическо, на стопанско поприще. Ако се даватъ пари; ако се даватъ заеми на България, тѣ нѣма да се дадатъ за разплагане, а ще се дадатъ за желѣзници, за птища, за мостове — за производителни цели. Ние сме единствената държава, която не е получила такава помощъ. Това се признава отъ всички. Признава се отъ всички усилията на нашата държава и общество да бѣдемъ правилни, редовни изпълнители на нашитъ задължения. Признава се усилено въ политиката на държавата. Това е извявано нееднократно по поводъ на известни манифестации отъ хора, които, макаръ и да сж били тукъ, не разбиратъ правилно нашето положение.

Когато България, българската власт задържае здраво позицитъ на властта съ помощта на много лица, на много хора, които може-би сега не сж въ срѣдитъ на Демократическия сговоръ, тя съзнателно вършеше една крайно полезна, крайно необходима работа. Задържането устоитъ на държавата, създаването на правовъ редъ, запазването му на всѣка цена сж необходими ценности. Всѣка власт е длъжна да ги нази. Всѣко едно разколебаване, въ смисълъ на анархия, въ смисълъ на нѣкакви нови експерименти, всѣко едно отклонение къмъ утолическитъ теории на известни лица, които теории другаде създаватъ нещастия, винаги се сконтира. Колко е чувствителенъ финансовиятъ барометъръ на чуждитъ борси, явствува веднага отъ най-малкото събитие; напр., малкиятъ конфликтъ или инцидентъ Албания—Югославия веднага се отбеляза навсѣкжде, веднага се отрази въ срѣдитъ на интернационалния капиталъ, върху всичко онова, което става въ текущата работа на единъ финансовъ министъръ. Вие да не мислите, че виенскитъ събития нѣма да се отразятъ върху цѣла централна Европа и върху Балканитъ за известно време, докато настѣпи пълна сигурностъ за едно омиротворение? Необходимо е сигурностъ, необходимъ е миръ, необходима е увѣреностъ, че народътъ се е предалъ на миренъ трудъ и че държавата дава доказателства, не за една, две, три, а за редъ години за своята сигурностъ и солидностъ. Това сж общи предпоставки. Има и други предпоставки, както ви казахъ, отъ технически характеръ. Азъ нѣма да се спирамъ нито върху мѣроприятията по земедѣлието, нито върху мѣроприятията на Финансовото министерство, нито върху тѣзи на Министерството на общественитъ сгради,

нито върху тѣзи на други министерства; вие знаете че навсякъде кипи работа. Тя е кипѣла въ продължение на 4 години, тя кипи и днес, тя ще кипи и занапредъ. Това създава довѣрието, това създава настроението и затуй министър-председателят и министърът на външните работи можаха да ви посочатъ, че България днес не е тъй, както е била въ миналото, особено въ по-далечното минало, веднага следъ войната.

Усилията отъ 4 години, усилия, които сж стрували скъпи и лични, и обществени, и държавни жертви, сж дали вече резултати, които сега могат да бждатъ сконтирани. Достатъчно е ние да дадемъ доказателства за системностъ, за програмностъ въ нашата работа, за да можемъ отъ насенъ нататък да разчитаме за известни други придобивки, за които сега е много рано да се говори. Тѣ сж сега въ фазата на подготовянето и, следователно, не може нищо да се каже за тѣхъ.

Върху две само азъ ще се спра по този случай, за да отблъсна известни предположения, които се направиха тукъ.

Понеже говоря за програма, веднага се явява въпросътъ за така наречения стопански съветъ или още може да бжде квалифициранъ той върховенъ стопански съветъ, или висшъ стопански съветъ. Ние имаме сега при всѣко ведомство стопански или други съвети; даже като отидете до отдѣлнитъ фондове, ще видите, че и за тѣхъ се създаватъ съвети. Разбира се, при създаването на съветитѣ не забравятъ единъ съответенъ параграфъ за кредити за възнаграждение за заседанията на тѣзи съвети. Азъ бихъ поселъ тази идея, но ме е страхъ отъ параграфа за кредита за възнаграждение на членоветѣ на тѣзи съвети. Отъ това ме е страхъ. Има държави съ такива съвети, обаче тамъ тѣ не сж дали резултатъ. Вземете, напр., знаменитиятъ Wirtschaftsrat въ Германия. Знаете защо е създаденъ той. Той днесъ не е вече въ по-раншното си положение и въ действителностъ нищо не създава и не прави за Германия.

И. Януловъ (с. д): Хайде, холант!

Министъръ В. Молловъ: Да. — Вземете сжщо тѣй съответния съветъ при Министерството на търговията въ Франция. Но вземете и съветитѣ, които у насъ съществуваха презъ време на войната. И вие, г. Януловъ, сте били членъ въ единъ съветъ, въ единъ комитетъ — напуснахте го скоро. Имаше и други съвети, стопански, за подпомагане беднитъ войнишки семейства и пр. Били сте въ тѣхъ, като народенъ представителъ, разбира се, гратисъ. Но вземете други съвети: имаше комитетъ за обществена предвидливостъ, после имаше дирекция за обществена предвидливостъ, че после пакъ се измѣни. Това не бѣше ли стопански съветъ? Следъ туй не се ли създаде консорциумъ? Не бѣше ли той стопански съветъ? Ами ние имаме и другъ стопански съветъ въ 1923 г. Какво значение има стопанскиятъ съветъ? Той има значението на съвещателно тѣло — нѣма друго значение; той решения не може да взема. Азъ не желая да хваля днешното правителство, но ако бихъ правилъ стопански съветъ, бихъ молилъ неговъ председателъ да стане министър-председателъ г. Ляпчевъ, неговъ членъ да бжде г. Буровъ — азъ себе си изключвамъ — а третиятъ членъ може да бжде друго нѣкое лице. Но единъ стопански съветъ, който да бжде отъ 300 и повече члена, както е въ Германия, и който да има характеръ на единъ парламентъ съ друго назначение, съ други функции и съ други прерогативи, това не можемъ да направимъ.

И. Януловъ (с. д): Въ България може да бждатъ 10 души.

Министъръ В. Молловъ: Могатъ да бждатъ трима и четирима, но когато двамата членове сж въ Министерския съветъ, който има власт да решава, а не да изслушва съвети, съвещателното тѣло въ този случай за мене е излишно. И безъ туй управлението изслушва редовно . . .

И. Януловъ (с. д): Амъ секретаритѣ на търговскитѣ камари?

Министъръ В. Молловъ: . . . и секретаритѣ на търговскитѣ камари, и всички други самоуправителни тѣла, и висшиятъ кооперативенъ съветъ, и банковитѣ учреждения по всички въпроси. И мога да ви кажа, че всѣка една инициатива, всѣко едно начало ще бжде добре посрещнато, стига да дойде. Но не е желателно да се образува нѣкаква институция като нѣкакъвъ мезлишъ; не е желателно при тая необходимостъ на икономии да образуваме нова институция, която да плащае и която после да се мчимъ да закриваме. Азъ ви казахъ, че днесъ Народното събрание съ бюджетарната и финансовата си комисии представлява това

необходимо тѣло. Нали всички тия фактори влизатъ въ Народното събрание? Дайте да направимъ тази програма, дайте да обсъдимъ тази програма — ние ще решаваме. Защо тогава ще правимъ едно излишно тѣло и ще създаваме нови конфликти, които нѣкой път могат да бждатъ неприятни и които нѣкой път, последвани, могат да доведатъ до грѣшки? И въ всѣки случай едно е важно — това намалява отговорността и на правителство, и на съответния министъръ. Забележете, че болестта на българската бюрокрация сж съветитѣ и комиситѣ. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ) Когато нѣкой бѣга отъ отговорностъ, иска комисия, суперкомисия, надкомисия. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ) И азъ имамъ случаи, когато три или четири комисии сж на различни мнения, макаръ че сж технически и най-технически. Комиситѣ, съветитѣ сж въ действителностъ филоксерата на нашата бюрокрация и ние сме длъжни да ги отбѣгваме. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Г. г. народни представители! Това бѣше единия въпросъ, по който азъ искахъ да се обясня. Смятамъ, че тая инициатива не би ни допринесла нѣщо, което да помогне значително на работитѣ на държавата. Обаче правителството има програма, съ програма правителството ще излѣзе, тази програма правителството ще я излъчява, доколкото днешнитѣ тежки условия и обстоятелства допускатъ едно програмно разрешаване на отдѣлни въпроси. Считаю, следователно, че по тоя начинъ азъ ликвидирамъ съ този въпросъ.

Искахъ по тоя случай да обърна вашето внимание и върху друго едно положение — върху положението, че сж отдѣлнитѣ пера на извънредния бюджетъ въ тоя случай азъ не желая да се занимавамъ. Азъ ще дамъ пълно удовлетворение както на г. Илия Георговъ въ неговото любопитство, така и по въпроса за арбитражнитѣ дѣла. Въ сжщностъ, азъ съмъ единъ поставенъ отъ закона изпълнител на чужди решения, на кредити, които се предвиждатъ или не предвиждатъ, ако трѣбва да бждатъ предвидени, и на решения, които се взематъ отъ другитѣ ведомства. Азъ нѣма защо да влизамъ въ сжщството на този въпросъ, защото сжщството на този въпросъ е по-сложно. И азъ трѣбва да кажа теа сѹпра, не съмъ чель нито едно арбитражно решение и не познавамъ основно всичкитѣ въпроси, които сж били повдигнати въ арбитражнитѣ сждилища. Обаче азъ смятамъ, че имамъ предъ себе си едно арбитражно решение, което съмъ длъженъ като ексекутивна власт да изпълня. Като изпълнител на това решение, азъ съмъ длъженъ да предвидя кредити и отговарямъ за тѣзи кредити. Азъ предвиждамъ въ бюджета единъ малък кредитъ отъ 5 милиона лева — за никого нищо въ сжщностъ. И вие сигурно сте разбрали защо. Ясна е причината. Кредитътъ би трѣбвало да бжде 150.000.000 л. Азъ не считамъ, че ми е възможно да направя такива икономии, и затуй вписвамъ малък кредитъ, защото има разходи, които сж свързани съ техническата частъ на разглеждането на тия дѣла и които, следователно, трѣбва да бждатъ покрити. Вие сжщо така разбирате и тази работа много ясно. Следователно, като министъръ на финанситѣ, нѣма да влизамъ въ обсъждане на този въпросъ.

Обаче валоризацията, ако се гледа по-широко, по-общо, би трѣбвало друго-яче да се сложи. Тя не може да се разрешава частично. Тя се разрешава частично въ отдѣлни арбитражни решения, както се е разрешавала другаде, така и тукъ. Първиятъ примѣръ на такива решения дадохъ чуждитѣ арбитражни сждилища. Тѣ осъдиха българската държава да изплаща валоризирано въ известенъ процентъ. Ако срещу това се бележи, че Българската народна банка и другитѣ банки ще получатъ по-малко, не валоризирано, а въ банкноти онова, което е било по-рано взето въ злато, може да се отговори само едно — че тѣ сжщо така срещу златнитѣ влогове досега сж плащали въ банкноти.

И. Януловъ (с. д): Но на други хора.

Министъръ В. Молловъ: То е безразлично. Въпросътъ е за единъ принципъ. Хора съ хора не могат да се приравняватъ. Би трѣбвало да отбележа, че въ този случай въпросътъ не се отнася само за плащане на Българската народна банка, но се отнася и за плащане и на чужди банки, защото има дългове, които тѣзи банки иматъ и въ чужди девизи.

Но азъ, като комисиръ на българското правителство, съмъ длъженъ да изтъкна едно друго положение — то е по-важно за мене. По въпроса за валоризацията, какъ може да стане, азъ ще кажа по-сетне думата си, може-би по едно перо, което предвиждамъ въ извънредния бюджетъ, при второто му четене — по въпроса за плащането отъ 50.000.000 л., което предвиждамъ тукъ и което засѣга изъ

вестно решение от английския арбитражен съд спрямо България. Но като комисар, казвам, на българското правителство, аз съм длъжен да изтъкна по репарациите едно друго положение. Аз знам две дѣла, които бѣха извадени от българското правителство от чуждите арбитражни съдилища съ възражението, че въ България сѣ съставени мѣстни арбитражни съдилища. Тѣ бѣха тамъ и тѣ не бѣха от малките. Тѣ можеха да бѣдатъ разгледани досега, преди да има каквото и да е арбитражъ въ България. Азъ съмъ абсолютно сигуренъ, че чуждъ арбитраженъ съдъ въ странство щѣше да осъди България да плати 100% валоризация, както България е осъдена да плати отъ английски арбитраженъ съдъ 100% купонитѣ на своитѣ облигации, които сѣ секвестрирани отъ трѣстето въ Англия на българската собственостъ.

И. Януловъ (с. д): Възъ основа на договора за миръ.

Министъръ В. Молловъ: Всичко става възъ основа на договора за миръ. И въпросътъ за валоризацията се слага така. Недейте смѣсва вътрешния въпросъ съ външния, недейте смѣсва тенденцията на чуждото законодателство и на чуждата практика и на нашата практика съ положения единични. За мене опасността е тамъ: ако ние бихме предприели нѣкакво мѣроприятие по административенъ редъ, да се не отзоваватъ тѣзи дѣла въ чужди арбитражни съдилища, където тѣ сѣ били представени единъ път и където може да се намѣрятъ пѣтица да бѣдатъ представени и втори път, и тогава резултатътъ ще бѣде свършено другъ, г. Януловъ — тѣкмо такъвъ, какъвто ние искаме да отбѣгнемъ. Практически за мене положението е това. Азъ се явявамъ длъжникъ; нѣкога ние плащамъ, но ще видя какво мога да платя и какъ мога да платя. И отъ това, което азъ предвиждамъ въ бюджета, ще разберете, че нито за милиарди става дума въ този случай, нито за нѣкакви стотици милиони и че всичко това, което се говори въ случая съ такова озлобление и страсть, поне къмъ моя бюджетъ не би трѣбвало да се отнася.

И. Януловъ (с. д): Но ще ги предвидите, защото самъ казвате, че има решение.

Министъръ В. Молловъ: Ще видя кога и какъ ще ги предвидя.

И. Януловъ (с. д): То е друго, г. министре.

Министъръ В. Молловъ: Може-би ще намѣря другъ начинъ.

Азъ ще ви кажа и друго. Ако българската държава имаше достатъчно чувство на отговорности, ако назначаваше по-малко комисии и съвети, ние нѣмаше да имаме това положение; тѣзи въпроси нѣмаше да бѣдатъ забавяни, а тѣ щѣха да бѣдатъ решени навреме съ обикновени стотинки.

Нѣкой отъ сговориститѣ: И въ значително по-малкъ размѣръ.

Министъръ В. Молловъ: Да, и въ значително по-малкъ размѣръ и въ претенцията, и въ осъждането, и въ всичко. Това е моето дълбоко убеждение. 18 години не се протака работа. Азъ ще ви кажа, че ако не бѣха се протакали известни въпроси отъ войната, да закѣснѣятъ до 1923 и до 1924 г., конвенцията, която имаме съ портгоритѣ на българскитѣ ценни книжа, нѣмаше да бѣде тази. Защото положението на държавитѣ бѣше друго, защото тѣ не бѣха въ положение да третиратъ и да налагатъ известни въпроси. Сега то се измѣнява. Изгледитѣ на въпроситѣ сѣ други, положението на държавитѣ е друго. Азъ съмъ длъженъ, обаче, да заявя, че правителството за всѣка стотинка и за всѣки левъ се е борило, че се бори ежедневно, че отблъсква редъ искания, че по нѣкой път е принудено да удовлетвори известни претенции, като добива облаги отъ друга страна. Въ сжщностъ то е единъ въпросъ на преговори, то е единъ въпросъ на възможностъ да се добие единъ опредѣленъ резултатъ. Азъ бихъ могълъ да го добия спрямо нѣкоя държава, която е по-малка, която нѣма по-силни претенции, която нѣма възможностъ да ми пакости, която нѣма нѣкакви искания, която не може на друго поле да ми направи такава беля, щото по-нататкъ да не зная какъ да постѣя. Но когато имамъ работа съ велики държави, съ които ще разрешавамъ въпроса за репарациитѣ, азъ въ такъвъ случай нѣма да го разрешавамъ съ Обществото на народитѣ, както нѣкои си мислятъ. Обществото на народитѣ е единъ каналъ, то е една препорѣка, то е единъ органъ, който ще изучава, ще търси основателността на известно искане и ще натисне копчето — за мене това е важно — а въ сжщностъ, когато копчето се натисне, звънецътъ е на друго мѣсто. Ние ще трѣбва да оти-

демъ при звънеца, тамъ, където сѣ великитѣ държави, защото съ тѣхъ ще третирате този въпросъ. Тукъ се спомена за Деклозиеръ, за който ще говоримъ въ предстоящитѣ дни. Азъ ще ви дамъ подробно изложение, както ви дадохъ вече такова по известни споразумения, които направихме и които, споредъ насъ, сѣ крайно благоприятни за българската държава. Това изложение ще дойде на времето си. Казвате: „Направете това, направете онова“. Обаче нашитѣ пожелания се натъкватъ на това, че великитѣ държави никога не се отказватъ отъ своитѣ искания, тѣ настояватъ, съгласяватъ се и, така да се каже, снизхождатъ, за да сложатъ една препирня предъ единъ арбитраженъ съдъ. И когато даже единъ арбитраженъ съдъ реши, ние, недоволнитѣ, срѣщаме надъ себе си други още по-недоволни. И когато въпросътъ се слага така: „Прѣки преговори или арбитражъ“, позволете ми, отъ опита презъ миналата година, когато чрезъ едни преговори, водени не направо отъ мене, се добиха нѣколко хиляди английски лири въ полза на съкровището и когато и това се подложи на критика, позволете ми да бѣда сега на друго мнение — арбитражъ на всѣка цена, настрана преговоритѣ, макаръ че тѣ могатъ да дадатъ нѣкога по-благоприятни резултати. Когато си осъденъ, това е друго. Искамъ да кажа, че не трѣбва да се забравятъ всичкитѣ страни на въпроса. И въ тия арбитражни дѣла не стоятъ само чужди частни заинтересовани лица, но явяватъ се чужди пълномощни министри, а тѣ сѣ представители на своитѣ държави. Следователно, не можемъ ние така лекомислено да обсъждаме едни въпроси, които въ края на крайщата могатъ да се отразятъ крайно пако-

И. Януловъ (с. д): Деветъ години подчинение — това сѣ резултатитѣ. Това е вече раболепие.

Министъръ В. Молловъ: Г. Януловъ! Може-би ще дойде моментъ, когато ние ще си подадемъ ръка и ще ви помогнемъ вие да извършите този жестъ, а може-би и ние. Бждете спокойни. Това е въпросъ на политика. Въпроситѣ на политиката вие можете да ги критикувате свободно и да изказвате вашето мнение. Азъ никога нѣма да смѣтамъ, че съ това вие вършите нѣщо лошо.

И. Януловъ (с. д): Има работи, които вие не можете да кажете, а азъ, като опозиционеръ, мога и съмъ длъженъ да ги кажа.

Министъръ В. Молловъ: Искамъ да кажа, че вие въ едно опредѣлено време, въ единъ опредѣленъ моментъ, внезапно, въ кариеръ искате веднага всичко да се свърши. Това не може, г-да. Дайте възможностъ на правителството да обмисли своитѣ стѣпки и когато рече да прескача единъ трапъ, да го прескочи съ всичкитѣ си сили, да го прескочи, когато бѣде подготвено, като има на разположение известни приспособления, за да може да премине това препятствие. По въпроса за репарациитѣ, и тамъ е сжщото — и тамъ ние ще дойдемъ до това препятствие, до необходимостта да го прескачаме. Да не мислите, че никой го не знае? Мнозина, които говорятъ за репарации, мислятъ, че репарациитѣ сѣ нѣкакви обезщетения, а мнозина, които говорятъ за обезщетенията по други параграфи отъ договора за мира, мислятъ, че това сѣ репарации. Има други мнозина, които не знаятъ, че има една голѣма комисия по репарациитѣ въ Парижъ, а си мислятъ, че тукашната комисия може да разрешава въпроситѣ. Трети пъкъ казватъ: „Има чл. 122 отъ договора за миръ, който казва, че финансовото и икономическото положение на България ще се проучва отъ тая комисия. Това е едно право да искате намаление на репарациитѣ“. Това, колкото е право, толкозъ е и задължение; колкото е задължение за насъ, толкозъ е право за другитѣ. Колкото е задължение да бѣдатъ обективни, толкозъ иматъ право да издадатъ едно решение, което може да не бѣде благоприятно за насъ. Вие, г-да, готови ли сте на такава стѣпка? Вие сигурни ли сте въ едно благоприятно разрешение на въпроса? Вие говорили ли сте съ тия хора, както азъ ежедневно говоря въ сътрудничество по всички пера отъ бюджета? Позволете тогава ние да носимъ тази тежка отговорностъ, която днесъ имаме, съ всичкото съзнание на тая отговорностъ и съ всичкото желание да не плащаме една стотинка повече отъ онова, което сме длъжни да платимъ или което можемъ да платимъ. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ) Ние се боримъ ежедневно, еженощно. Азъ бихъ могълъ да ви цитирамъ писмени документи отъ хора, които сѣ крайно добре настроени къмъ България, които ни даватъ съвети да се извърши или да не се извърши нѣщо. Вие виждате какво пише сега лордъ Ротърмиръ за Унгария. За насъ още никой подобна статия не е написалъ, но може-би ще се напише. Може-би скоро въ нѣкои отъ голѣмитѣ европейски

вестници ще четете нѣщо, което ще ви бѣде приятно по въпроса за нашата военна служба, за нашето военно ведомство. Сведенията, цифритѣ и инициативитѣ се даватъ пакъ отъ тукъ. Но тѣ не могатъ веднага да узрѣятъ, както печуркитѣ на полето следъ дъждъ. (Смѣхъ всрѣдъ сговориститѣ) Не може така. Трѣбва известно търпение. Азъ съмъ говорилъ, че ние — това е недостатъкъ на България — повтарямъ се, извинете, г. г. народни представители — нѣмаме чувство на мѣрка, нѣмаме чувство на тактъ. Ние, когато трѣбва да водимъ преговори за миръ, ще говоримъ кой знае за какви войни; когато трѣбваше да водимъ война, ние приказвахме за друго. Когато трѣбваше да се предприеме едно действие при Кулели-Бургазъ, или къде бѣше не помня, ние се набутахме къмъ Чатаджа, безъ каквато и да е нужда. Въ всичкитѣ наши действия ние постѣпваме така. Вземете 1913 г. Тогава ние гледахме да изпреваримъ всичкитѣ, и се бутахме сами въ единъ капанъ, който бѣше сложенъ отъ другитѣ. Вземете и 1915 г., когато имаше много обективни условия за една друга преценка на обстоятелствата — къде отидохме?

П. Анастасовъ (с. д): Това говори противъ Васъ, защото Ние управлявахте тогава.

Т. Кожухаровъ (д. сг): Ти грамотенъ човѣкъ ли си? Не те ли е срамъ да приказвашъ такива глупости? Кой управляваше тогава?

П. Анастасовъ (с. д): Вие, цанковисти, демократи и други.

Т. Кожухаровъ (д. сг): Ти си единъ неграмотенъ човѣкъ, простъ човѣкъ си ти.

П. Анастасовъ (с. д): А ти само фейлетони знаешъ да пишешъ, за тѣхъ ти плащатъ.

Т. Кожухаровъ (д. сг): Защо приказвашъ такива глупости, като имашъ такава голѣма брада. (Смѣхъ всрѣдъ сговориститѣ)

П. Анастасовъ (с. д): Шутъ!

Министъръ В. Молловъ: И въ всички други наши действия азъ съмъ често забелязвалъ подобна прибрзаностъ. Оставете тия въпроси, съ дългото време, съ събитията, да бѣдатъ разрешавани своевременно, умѣстно и целесъобразно. Бждете увѣрени, че времето работи за насъ, събитията работятъ за насъ, имайте това търпение. Зрѣятъ времената, когато ние ще говоримъ не само за нѣкакви облекчения, но когато ще говоримъ може-би и за други измѣнения, които засѣгатъ договоритѣ, които ние бѣхме принудени да сключимъ едновременно. Сега не е времето такова. Ние днесъ сме въ друго положение. Обаче, както всичкитѣ държави, които сѣ били вмъкнати по своя воля въ тази свѣтловна катастрофа, днесъ полека-лека се изтрѣгватъ, излизатъ, тъй сѣщо и България дава доказателства съ своето поведение и съ своята политика, че тя полека-лека създава условия не само за своето оздравяване, но и за своето освобождение отъ веригитѣ, които ѝ тежатъ.

Г. г. народни представители! Азъ ще довърша това, което имамъ да кажа по този законопроектъ съ още нѣколко думи. Азъ ви говорихъ за една програма. Тази програма въ сѣщностъ може да се характеризира съ едно. Тя може да се характеризира съ намѣреното, твърдото намѣрение на правителството да стигне до финансово и стопанско оздравяване на страната. България не може да остане съ тази монета за дълго време — това е абсолютното изключено, по редъ съображения. Тя почти единствена, съ нѣколко държави на Балканския полуостровъ, се намира въ това положение. Тя е длъжна, следователно, да промишлява за срѣдства, да излѣзе преди всичко отъ това моментно положение, тя е длъжна да мисли за своята реконструкция, за подобрене на своя стопански животъ, за постройкитѣ, които сѣ необходими. Тя е длъжна да мисли да изплати на Народната банка срѣдствата, които тя е заела отъ нея, тя е длъжна да внесе жива струя въ жилитѣ, ще кажа азъ, на стопанския организъмъ на нашата страна. Това ние днесъ, съ наши собствени срѣдства, при всички усилия, не можемъ да направимъ. Ние не бихме могли да кажемъ: „Бѣжанскитѣ заемъ ни е ненуженъ, защото можемъ да правимъ икономии по 200 милиона лева годишно, и да ги даваме за бѣжанцитѣ“. Това щѣше да рече да настанимъ бѣжанцитѣ за 10 години евентуално, при което само една десета частъ щѣше да се настанява на година, криво-лѣво,

а другитѣ деветъ десети щѣха да чакатъ и да страдатъ. Тази критика се правѣше. Ние, обаче, следвахме другия пътъ. И резултатитѣ отъ този пътъ сѣ налице, защото срѣдствата на бѣжанския заемъ служатъ за това, макаръ и да не сѣ разходвани така бързо, не по вина на правителството, а трѣбва да кажа, по вина на нашитѣ администрации, които се бавятъ и се занимаватъ съ входящи и изходящи нумера, които мѣратъ, премѣрватъ, надмѣрватъ, размѣрватъ и т. н. Всичко това се съобразява, обаче срѣдствата на този заемъ сѣ срѣдства, които сѣ имали значително консолидирующе значение за нашитѣ стойности на международния пазаръ, които сѣ закрепили довѣрието къмъ българската държава, които даватъ възможностъ на българската държава да мисли за по-голѣми успѣхи.

Това, което предъ насъ се чертае, е окончателното финансово заздравяване, а безъ голѣма финансова операция то нѣма да стане, не може да стане. Ние ще трѣбва да вървимъ тамъ. И ние ще трѣбва всички заедно да мислимъ за това, всички заедно да вършимъ действия, да правимъ политика, която да се съгласява съ тази голѣма целъ, която не е само наша, която е на цѣлия български народъ.

Е добре, г-да, когато тази целъ се преследва съ сглобени цифри, които представляватъ изкуствено нашия разходъ въ двоенъ размѣръ, съ недостатѣчни данни по нашитѣ приходи, съ този постояненъ викъ: „Катастрофа“, отъ хора, които претендиратъ да познаватъ или поне практически се бъркатъ въ финансовитѣ и стопански работи, питамъ: нѣма ли да има значение този викъ за онзи, който ще дойде тукъ за говори предъ насъ за заемъ?

И. Януловъ (с. д): Михаилъ Маджаровъ пише за катастрофи, не азъ.

Министъръ В. Молловъ: Можете ли вие, г-да, които така прекалено говорите, да поемете тази отговорностъ за осустването на финансовото заздравяване на страната? Ако можете — поемете я. Ние поемаме другата: да вървимъ напредъ и да оправимъ България, и финансово, и стопански. (Бурни и продължителни ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ по начало законопроекта за бюджета на извънреднитѣ приходи и разходи на държавата за 1927/1928 финансова година, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Законопроектътъ ще отиде въ комисията.

Съобщавамъ ви, г. г. народни представители, че е постѣпилъ законопроектъ за измѣнение и допълнение на закона за извършване водопровода Рила—София и закона за водоснабдяване на безводния Дели-Орманъ. (Вж. прил. Т. I, № 17)

Този законопроектъ ще ви се раздаде.

Понеже бюджетарната комисия ще трѣбва да има заседание още сега, ще преустановимъ заседанието.

Моля да приемете за утрешното заседание следния дневенъ редъ:

1) Първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за извършване водопровода Рила—София и закона за водоснабдяване на безводния Дели-Орманъ.

Г. Марковъ (з. в): Законопроектътъ още не е раздаденъ.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Раздава се.

2) Второ четене бюджетопроекта на разнитѣ фондове за 1927/1928 финансова година.

3) Второ четене законопроекта за даване премии на държавнитѣ служители отъ строителния отдѣлъ при Главната дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата.

4) Първо четене законопроекта за измѣнение таблицата приложена къмъ закона за лова (чл. 8).

5) Одобряване предложението за освобождаване отъ митни бории употребяванитѣ дрехи, изпратени отъ Америка за бѣжанскитѣ бѣжанци.

6) Одобряване предложението за продължение срока за новоизноса на торбитѣ за амбалажъ на брашно по чл. 214 отъ закона за митницитѣ.

7) Докладъ на комисията по провѣрка на изборитѣ и

8) Докладъ на прошетарната комисия.

Които приематъ този дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Затварямъ заседанието.

(Затворено въ 19 ч. 15 м.)

Подпредседателъ: Д-ръ Б. ВАЗОВЪ

Секретаръ: Г. ПАВЛОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ

Председателъ: АЛ. Ц. ЦАНКОВЪ

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр.	Стр.
Отпуски, разрешени на народните представители Иванъ Харизановъ и Янаки Молдовъ	359	359
Питане отъ народния представител д-ръ В. Руменовъ къмъ министра на външните работи и на изповѣданията — пита: какво е направила България, като членъ на Обществото на народитѣ, за да се предотврати прокарването въ официални издания на Обществото на народитѣ политически тенденции, противни на договоритѣ и пр. — по поводъ издаденото отъ Обществото на народитѣ презъ 1926 г. съчинение подъ заглавие „L'Etablissement des Réfugiés en Grèce“, въ което сж помѣстени сведения за Македония, които не сж истински и които сж отъ вреда на българския елементъ (Съобщение)		359
Законопроекти:		
1) за бюджета на извънреднитѣ приходи и разходи на държавата за 1927/1928 финансова година (Първо четене — продължение разискванията и приемане)		359
2) за измѣнение и допълнение на закона за извършване водопровода Рила—София и закона за водоснабдяване на безводния Дели-Орманъ (Съобщение)		372
Дневенъ редъ за следующето заседание		372